

KOMBATANT

BIULETYN URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH

10 (177)

Październik 2005

ISSN 0867-8952

„PRO MEMORIA” KOMBATANTÓW XX WIEKU

w 66. rocznicę wybuchu II wojny światowej

Fot. Ewa Dumin

1 września 2005 r. - 66. rocznica wybuchu II wojny światowej i Dzień Weterana

Fot. Ewa Dumin

Jako pierwsza, wieniec przed Grobem Nieznanego Żołnierza złożyła delegacja kombatantów

Fot. Ewa Dumin

1 września na uroczystości przed Grobem Nieznanego Żołnierza na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie przybyli przedstawiciele wszystkich organizacji kombatanckich

Fot. Ewa Dumin

W spotkaniu w Pałacu Prezydenckim z okazji Dnia Weterana uczestniczyła 240-osobowa grupa kombatantów

Fot. Ewa Dumin

Członkowie Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari – generałowie brygady (od prawej): Stanisław Nałęcz-Komornicki (Kancelarz Kapituły), Michał Gutowski, Zbigniew Ścibor-Rylski

Fot. Ewa Dumin

Wieniec od Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych złożył zastępca kierownika Urzędu, wiceminister Jerzy Kozłowski w asyście dyrektora Departamentu Wojskowego płk. Jana Ozgi

Fot. Ewa Dumin

Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski przemawia podczas uroczystego spotkania z kombatantami w Pałacu Prezydenckim

1 września 2005 r. - 66. rocznica wybuchu II wojny światowej i Dzień Weterana

Uroczystości na Westerplatte, w Gdańsku, Warszawie, Palmirach, Wieluniu ...

Uczczono pamięć bohaterów

Uroczyste obchody 66. rocznicy wybuchu II wojny światowej rozpoczęły się na Westerplatte, gdzie 1 września 1939 r., atakiem niemieckim na Polską Składnicę Wojskową rozpoczęła się II wojna światowa.

Punktualnie o godz. 4.45 w Gdańsku zabrzmiały syreny fabryczne, zaś na Westerplatte zapłonęły harcerskie pochodnie. Kilka godzin później rozpoczęły się oficjalne uroczystości przed pomnikiem Bohaterów Westerplatte. Pierwszy wieniec w imieniu kombatantów złożyli: jeden z nielicznych żyjących jeszcze obrońców Westerplatte **Ignacy Skowron** oraz kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, minister **Jan Turski**. Następnie wieńce złożyli prezydenci Polski i Niemiec – **Aleksander Kwaśniewski** i **Horst Koehler**. Podczas ceremonii prezydenci trzymali się za ręce. *Obecność niemieckiego prezydenta jest dowodem prawdziwego pojednania między naszymi narodami* – powiedział gospodarz obchodów wojewoda pomorski **Cezary Dąbrowski**. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele władz państwowych, wojska, duchowieństwa, harcerze i gdańska młodzież. Prezydent Aleksander Kwaśniewski wręczył przy dźwiękach wojskowych werbli 90-letniemu bohaterowi Ignacemu Skowronowi ufundowany przez siebie ryngraf z Orłem Białym. Po uroczystościach na Westerplatte Prezydenci udali się pod Poczta Gdańską, gdzie przed pomnikiem jej bohaterskich obrońców złożyli wiązanki. Prezydent RP odznaczył kilkunastu kombatantów wysokimi odznaczeniami państwowymi oraz wręczył nominacje

na pierwszy stopień oficerski.

Uroczyste obchody 66. rocznicy wybuchu II wojny światowej odbywały się także w wielu innych miastach Polski, m. in.: w Wieluniu, Torzeńcu. Na Cmentarzu-Mauzoleum w Palmirach szef niemieckiego Bundestagu – **Wolfgang Thierse** wspólnie z marszałkiem **Włodzimierzem Cimoszewiczem** złożyli kwiaty na grobach ofiar nazistów.

Po południu przed Grobem Nieznanego Żołnierza na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie – odbyły się uroczystości z okazji 66. rocznicy agresji Niemiec hitlerowskich na Polskę oraz Dnia Weterana z udziałem licznie przybyłych reprezentantów środowisk i organizacji kombatantkich. W obchodach udział wzięli przedstawiciele najwyższych władz państwowych z Prezesem Rady Ministrów prof. **Markiem Belką**, przedstawiciele Sejmu i Senatu RP, Kancelarii Prezydenta RP, wojska; duchowieństwa oraz mieszkańcy stolicy. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował zastępca kierownika Urzędu, wiceminister **Jerzy Kozłowski**.

Po uroczystej zmianie posterunku honorowego przed Grobem Nieznanego Żołnierza nastąpiła ceremonia złożenia wieńców na płycie monumentu. Uroczystość zakończyła defilada Kompanii i Orkiestry Reprezentacyjnej Wojska Polskiego.

E. D.

Uroczyste spotkanie z kombatantami w Pałacu Prezydenckim

Przy Was są myśli, serca i wdzięczność rodaków...

1 września br. w godzinach popołudniowych, tuż po warszawskich uroczystościach na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego przed Grobem Nieznanego Żołnierza - Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski spotkał się w Pałacu Prezydenckim - z okazji Dnia Weterana i 66. rocznicy wybuchu II wojny światowej - z 240-osobową grupą kombatantów.

W spotkaniu udział wzięli także m. in.: ministrowie w Kancelarii Prezydenta RP, przedstawiciele rządu, parlamentu, Wojska Polskiego i duchowieństwa z krajowym duszpasterzem kombatantów Biskupem Polowym Wojska Polskiego ks. bp gen. bryg. **Tadeuszem Płoskim** oraz Nacelnym Kapelanem Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego ks. bp gen. bryg. **Ryszardem Borskim**. Obecni byli kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, minister **Jan Turski** oraz zastępca kierownika Urzędu, wiceminister **Jerzy Kozłowski**.

Podczas uroczystości Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wręczył kombatantom order i nominacje na pierwszy stopień oficerski.

W imieniu odznaczonych podziękował prezes **Tomasz Miedziński**. Powiedział on m. in.:

(...) Podziękowanie nasze jest szczere także z tego powodu, że to właśnie Pan Prezydent Aleksander Kwaśniewski był autorem konstytucyjnego zapisu o „szczególnym szacunku społeczeństwa polskiego wobec kom-

Ciąg dalszy na str. 4

1 września 2005 r. - 66. rocznica wybuchu II wojny światowej i Dzień Weterana

Fot. Ewa Dumin

Ciąg dalszy ze str. 3

batantów za ich walkę o wolność Polski” i stosowania zasad tam zapisanych przez Urząd Prezydenta.

Obok Urzędu Pana Prezydenta instytucją, która w praktyce te zasady stosuje jest Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, kierowany przez Pana Ministra Jana Turskiego. Jemu i Jego współpracownikom, za codzienną troskę o losy weteranów i ofiar nazizmu, także serdecznie dziękujemy (...).

Zwracając się do zebranych Prezydent RP **Aleksander Kwaśniewski** powiedział m. in.:

(...) Spotkaliśmy się tu po to, aby dać świadectwo prawdzie. Przypomnieć czas wielkiej tragedii narodu i oddać hołd heroizmowi tych, którzy stanęli w jego obronie. Chylę czoła przed Wami, Drodzy Państwo. Przed przedstawicielami pokolenia, które wspaniale zdało egzamin z patriotyzmu. Przy Was są myśli, serca i wdzięczność rodaków.

Wielkie wzruszenie towarzyszyło mi również dziś przed południem, gdy wraz z prezydentem RFN Niemiec, panem Horstem Koehlerem, składaliśmy wieńce pod Pomnikiem Obrońców Wybrzeża na Westerplatte. W miejscu, gdzie o świcie 1 września 1939 roku wybuchła najstraszliwsza z wojen. To ona sprawiła, że na sześć długich lat świat stał się widownią ludobójstwa i zbrodni na skalę, jakiej historia dotąd nie знаła. W ten mroczny czas zginęło ponad 50 milionów ludzi. Doszło do haniebnego Holocaustu narodu żydowskiego. Całe kraje obrócono w ruiny.

Polacy mają szczególne powody, aby pamiętać. Walczyliśmy w osamotnieniu z dwoma agresorami. Brutalna okupa-

Uczestnicy spotkania w Pałacu Prezydenckim, które odbyło się 1 września br.

cja hitlerowska i stalinowski terror na naszych ziemiach wschodnich nie zламаł jednak ducha Narodu. Przeszliśmy przez piekło niewyobrażalnych cierpień, ale wytrwaliśmy i nie daliśmy się ujarzmić. Prowadziliśmy nieprzejednaną walkę z naszymi wrogami aż do zwycięstwa.

To zwycięstwo to dla Was, Drodzy Państwo, prawdziwy powód do dumy. Byliście wśród tych, którzy bronili kraju. Którzy później na Wschodzie i na Zachodzie, na Południu i na Północy – toczyli zażartą walkę z wrogiem. Dzięki Waszej odwadze, dzięki heroizmowi naszych żołnierzy i partyzantów, byliśmy jednym z najważniejszych i najbardziej walecznych uczestników antyhitlerowskiej koalicji. (...)

Nasz trud zbrojny sprawił, że mamy zapewnione trwałe miejsce wśród zwycięzców tamtej wojny, wśród obrońców wolnego świata. Pragniemy, aby ten fakt był powszechnie znany i doceniony. Nigdy i nikomu nie pozwolimy podważyć naszej roli w pokonaniu faszyzmu (...).

W trakcie uroczystości Prezydent RP **Aleksander Kwaśniewski** został odznaczony przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych **Jana Turskiego**, w asyście generałów: **Stanisława Nałęcz-Komornickiego**, **Michała Gutowskiego**, **Wacława Szklarskiego** i **Zbigniewa Ścibor-Rylskiego** - Medalem „Pro Memoria”, przyznawanym osobom i instytucjom szczególnie zasłużonym w upamiętnianiu polskiego czynu zbrojnego.

Spotkanie zakończyło się wspólnym posiłkiem, wydanym przez Prezydenta RP w Ogrodach Pałacu Prezydenckiego.

Ewa DUMIN

Fot. Ewa Dumin

Podczas spotkania z kombatantami w Pałacu Prezydenckim Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski wręczył kilkunastu osobom order i nominacje na pierwszy stopień oficerski

Za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej odznaczeni zostali

Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski:

Leon Bodnar, Tomasz Miedziński, Mieczysław Orzełek, Zbigniew Szymański.

Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski:

Czesław Arkuszyński, Mieczysław Kowalski, Andrzej Olszewski, Mieczysław Podgórski, Roman Radoszewski, Zbigniew Wójcik, Lidia Wyleżyńska, Mieczysław Żukowski.

Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski:

Tadeusz Augustyniak, Zbigniew Nowak, Henryk Skrzypiński.

Postanowieniem Prezydenta RP na stopień podporucznika mianowani zostali:

Irena Jancewicz-Ziółkowska, Irena Jaworska, Włodzimierz Streżyński, Mieczysław Szreter, Zbigniew Zak.

1 września 2005 r. - 66. rocznica wybuchu II wojny światowej i Dzień Weterana

Wystąpienie kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, ministra Jana Turskiego podczas uroczystego spotkania Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego z kombatantami 1 września 2005.

Szanowny Panie Prezydencie Rzeczypospolitej Polskiej,
Panie i Panowie Ministrowie,
Szanowni Kombatanci

Rocznica tragicznego Września 1939 roku jest zarazem Świętem Weterana, w którym ożywiamy narodową pamięć o żołnierskiej służbie Polsce. Stało się dobrą tradycją, że corocznie w tym dniu – po uroczystości przed Grobem Nieznanego Żołnierza - kombatanci goszczą w Pałacu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Przyjmują to jako formę wyrażenia im szacunku i wdzięczności przez najwyższe władze państwowe. Jest to także okazja, aby Panu Prezydentowi oraz przedstawicielom parlamentu i rządu przybliżyć problemy nurtujące środowiska kombatantów i osób represjonowanych.

Panie Prezydencie, w perspektywie kończącej się kadencji pragnę wyrazić Panu - w imieniu polskich kombatantów i swoim własnym wyrazy najwyższego szacunku i wdzięczności za Pańskie wielkie zaangażowanie w utrwalanie pamięci o polskich bohaterach i ofiarach II wojny światowej.

Corocznie, osobiście towarzyszył Pan kombatantom w uroczystościach w kraju i poza jego granicami, z dumą przypominając czyn zbrojny polskiego żołnierza na frontach wschodnim i zachodnim, na lądzie, morzu i w powietrzu.

Wraz z nami oddawał Pan hołd bohaterom Westerplatte i Monte Cassino, Bredy i Normandii; obrońcom Warszawy oraz bitew o Kołobrzeg i Wrocław, poległym mieszkańcom zbombardowanego Wielunia.

Był Pan także uczestnikiem najważniejszych uroczystości ku czci ofiar represji hitlerowskich oraz zbrodni katyńskiej i wołyńskiej. Składał Pan w Mo-

skwie hołd na grobach przywódców polskiego państwa podziemnego, podstępnie wywiezionych i skazanych w bezprawnym procesie. W licznych wystąpieniach głosił Pan konsekwentnie, że w gronie obrońców wolnego świata Polska i Polacy mają poczesne miejsce. Dziesiątki uroczystości odbywały się pod Pańskim honorowym patronatem.

Podczas piastowania przez Pana urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, na piersiach wielu weteranów zawisły najwyższe ordery i odznaczenia państwowe, wielu otrzymało nominacje na pierwszy stopień oficerski. Wyróżnienia te przyjmowane były z satysfakcją, jako wyraz uznania za zasługi bojowe i działalność społeczną.

Pragnę dzisiaj - w Dniu Weterana, w 60. rocznicę zakończenia II wojny światowej – bardzo serdecznie podziękować Panu za to w imieniu najstarszych żołnierzy Rzeczypospolitej, których liczna reprezentacja gości dzisiaj w prezydenckim Pałacu.

Jako kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych chciałbym także osobiście podziękować Panu Prezydentowi oraz Jego współpracownikom za pełne zyczliwości wspieranie naszego Urzędu w wykonywaniu konstytucyjnego obowiązku opieki nad kombatantami i osobami represjonowanymi.

Szanowni Państwo,
w 60. rocznicę zakończenia II wojny światowej ustanowiony został Medal „Pro Memoria” – z myślą o wyróżnieniu żyjących wśród nas bohaterów i uczestników tamtych wydarzeń. Medal przyznawany jest także osobom i instytucjom szczególnie zasłużonym w upamiętnianiu polskiego czynu zbrojnego,

Fot. Ewa Dumin

w zachowaniu i propagowaniu wiedzy o wkładzie Polaków w zwycięstwo nad hitlerowskimi Niemcami.

Szanowny Panie Prezydencie, swoją wieloletnią obecnością wśród nas oraz udzielaniem wsparcia wielu kombatancim inicjatywom - wniósł Pan ogromny wkład w utrwalanie pamięci o bohaterach i ofiarach tamtych wydarzeń.

Mam przyjemność poinformować Państwa o przyznaniu Panu Prezydentowi Aleksandrowi Kwaśniewskiemu Medalu „Pro Memoria”. W imieniu własnym i wszystkich kombatantów proszę o jego przyjęcie.

Do udziału w ceremonii odznaczenia Medalem chciałbym zaprosić wybitnych kombatantów reprezentujących główne polskie nurty zbrojne walczące w czasie II wojny światowej. Proszę Panów:

gen. bryg. Stanisława Nałęcz-Komornickiego – Kanclerza Orderu Wojskowego Virtuti Militari;

gen. dyw. Wacława Szklarskiego – Prezesa Zarządu Głównego Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych;

gen. bryg. Michała Gutowskiego – dowódcę pułku w I Dywizji Pancerniej Generała Stanisława Maczka;

gen. bryg. Zbigniewa Ścibor-Rylskiego – Prezesa Zarządu Głównego Związku Powstańców Warszawy.

„Pro Memoria” kombatantów XX wieku (w 66. rocznicę wybuchu II wojny światowej)

*Świat i ludzkość rozwijają się i doskonalą
przez oglądanie siebie w geometrycznym,
kryształowym zwierciadle liczb.*

W czasie między 60. rocznicą zakończenia II wojny światowej, a 66. rocznicą jej wybuchu – kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, minister **Jan Turski**, wprowadził do polskiego systemu odznaczeń medal pod znamienitą łacińską nazwą „Pro Memoria”. W systemie odznaczeń spełnia on rolę potrójną, wynikającą z jego udanej formy i treści jako symbolu pamięci dla kręgu czynnych osób fizycznych i prawnych, zasłużonych w utrwalaniu pamięci o ludziach i ich czynach w walce o niepodległość Polski, jak i adresatów biernych, którzy dzięki utrwaleniu tej pamięci przejdą do historii pod imieniem własnym. Nie pozostaną jedynie „żołnierzami nieznanymi”, bo ich osobiste, wyróżniające się zasługi staną się powszechną własnością społeczną i publiczną.

Połączenie złożonych ról symbolicznych medalu z jego sponsorami i promotorami (Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych) oraz jego adresatami zobowiązuje jednych i drugich do coraz głębszej refleksji. Dotyczy to refleksji nad dotychczasowym „dorobkiem” pamięci, jej teraźniejszością i przyszłością, wartościami ideowymi, wirtualnymi i fizycznymi, nad polityką i strategią jej dalszego dowartościowania na tle interpretacji współczesnych procesów i trendów integracyjnych w „globalizującym” się świecie. (...)

Wiek XX jako szczególnie odcinek czasu historycznego osiągnął największe nasycenie działaniami wojennymi w historii ludzkości, największe ilościowe, jakościowe i wartościowe zaangażowanie sił i środ-

ków do prowadzenia wojen konwencjonalnych i totalnych, a także przeprowadził doświadczenie z użyciem broni masowego rażenia oraz zapoznał się z efektami tzw. „zimnej wojny”. Tym samym dostarczył najtrwalszych przesłanek i argumentów do oceny ich skutków w kształtowaniu się przyszłych losów narodów i ludzkości. (...)

Kombatanci XX wieku, żołnierze regularnych armii polskich pod sztandarami „Bóg, Honor, Ojczyzna” podjęli ryzyko nawet samozałady, wielokrotnie wyższe aniżeli ich potężniejsi sąsiedzi, agresywne mocarstwa pretendujące do władztwa światowego. (...)

W dotychczasowej kronikarskiej faktografii ze strony agresorów powiela się fałsz, jakoby na szali ryzyka znajdował się tylko „tranzytowy szlak przez polski korytarz”. Ale czas wojenny i powojenny nie pozwala zapomnieć o bezpieczeństwie i zagrożeniach także dla innych narodów świata. Zagrożenia te określone zostały w publikowanych „dziełach” cynicznych wodzów wielkich Narodów: w „Mein Kampf” A. Hitlera i „Kratkim kursie WKP (b)” J. Stalina. W krytycznym momencie postawa polskich kombatantów wobec światowego zagrożenia zahamowała tym wodzom zawrótce historii do epoki niewolnictwa i zamknięcie bram do niepodległości i wolności ponad setce narodów. Dzięki postawie polskich kombatantów, którzy w tym czasie wojennego amoku przez 6 lat znajdowali się w „oku cyklonu” szalejącego na lądach i morzach świata, Duch dziejów otrzymał dowód, że zbliża się moment dojrzenia narodów do otwarcia nowej epoki dla klasycznych Olimpiad. Na

nich będą prezentować swą tożsamość narody wolne od kacyków, tyranów i dyktatorów, zarządzane przez racjonalnie ukształtowany system rządów i bezpieczeństwa światowego.

Na szczęście doświadczenia przechowane w pamięci polskich (i nie tylko) Kombatantów XX wieku posłużyły do wysnucia z żywej jeszcze przeszłości właściwych wniosków na przyszłość. Narody Europy przekraczają już „próg nadziei” z epoki kończącej się do nowej, otwartej przez wielkiego człowieka – poszukiwacza i odkrywcy prawdy – Jana Pawła II. Prawdą jest bowiem historyczną, że ludzka myśl przedwcześnie uogólniła się przymiotnikiem SAPIENS (mądry), gdy rzeczywistość – jak dokumentuje historia pisana – był on homo BELLICOSUS et odiosus (człowiek wojowniczy i nienawistny). W chwilach „szczeroci” przyznawał, że „homo homini lupus est” (człowiek człowiekowi jest wilkiem).

Narody, dawniej zaciekle wojujące, teraz jednoczą się i oczyszczają z przewinień wobec człowieczeństwa. CZAS, mierzony chronometrem postępu cywilizacyjnego, sprzyja chłodnej, racjonalnej i jednocześnie sercem przyjaznej organizacji współzycia (BYTU) w sposób zapewniający równowagę struktur i kontrolę nad narzędziami wojny (siłami zbrojnymi), aby nie nadużyły prawa emancypacji i nie zakłóciły bezpieczeństwa i pokoju światowego.

Prof. dr hab. Antoni ROGUCKI

Fragment większej całości. Autor – prof. dr hab., członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, członek Rady Wydziału Informatycznych Technik Zarządzania WSI-SiZ zaprasza do dyskusji, której tematem jest refleksja nad zadaniami do wykonania PRO MEMORIA ET IN FUTURO.

Uroczysta prezentacja raportu "Polsko-Brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II Wojny Światowej"

Dziękujemy Wam Polacy!

W Sali Balowej Pałacu Raczyńskich, w siedzibie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie odbyła się 1 września br. uroczysta promocja wydawnictwa "Polsko-Brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II Wojny Światowej". Uczestniczyli w niej: premier Marek Belka oraz wicepremier Wielkiej Brytanii John Prescott. Promocja anglojęzycznej wersji tomu odbyła się 4 lipca br. w Londynie. Dzieło to jest świadectwem, jak wielki wkład w sojusznicze zwycięstwo w II wojnie światowej wniósł polskie służby wywiadowcze.

Zebranych powitała gospodyni uroczystości – naczelny dyrektor Archiwów Państwowych oraz współprzewodnicząca Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej doc. dr hab. **Daria Nałęcz**. Oprócz premierów – **Marka Belki** oraz **Johna Prescottta**, w uroczystości udział wzięli m. in.: przedstawiciele Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Kultury, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, korpusu dyplomatycznego, członkowie Komisji Historycznej, która opracowała Raport... Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował zastępca kierownika Urzędu, wiceminister **Jerzy Kozłowski**. Najważniejszymi uczestnikami tej uroczystości byli jednak kombatanci, a wśród nich między innymi: **Hanna Mickiewiczowa** i **Danuta Stępniewska** – bohaterki polskiego ruchu oporu Armii Krajowej, gen. bryg. **Stanisław Nałęcz-Komornicki** – Kanclerz Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari, gen. dyw. **Wacław Szklarski** – prezes Zarządu Głównego Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, gen. bryg. **Michał Gutowski** – b. dowódca pułku w I Dywizji Pancerniej Generała Stanisława Maczka, **Czesław Cywiński** – prezes Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, **Mirosław Spiechowicz** – prezes Fundacji Polskiego Państwa Podziemnego, były żołnierz dywersyjnej komórki P-13 AK pułk „Baszta”, **Jerzy Wilgat** – prezes Zarządu Okręgu Warszawa Świato-

wego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, gen. bryg. **Zbigniew Ścibor-Rylski** – prezes Zarządu Głównego Związku Powstańców Warszawskich.

W czasie uroczystości szef polskiego rządu podkreślił, że dzisiejszy polsko-brytyjski sojusz w ramach Unii Europejskiej ma solidne oparcie w historii. Zaznaczył, że po wielu latach prac prowadzonych przez historyków udało się stworzyć pierwszy kompleksowy raport na temat roli i wkładu polskiego wywiadu w zwycięstwo Sprzymierzonych podczas II wojny światowej: - *Bez przewagi osiągniętej przez Polaków i Brytyjczyków na tym niewidzialnym froncie II wojny światowej walka z hitlerowskimi Niemcami byłaby znacznie dłuższa i okupiona jeszcze większymi ofiarami.* Premier **Marek Belka** podziękował członkom Komisji Historycznej, bez których wyteżonej pracy i poświęcenia, jak powiedział, nie mogłoby powstać tak doniosłe dzieło.

Z kolei wicepremier Wielkiej Brytanii **John Prescott** wyraził pogląd, iż książka ta powinna być znana nie tylko w Polsce, ale i za granicą. Powiedział także: *Przyszłość musi się opierać na szczerej i otwartej dyskusji na temat przeszłości. (...) Trzeba oddać sprawiedliwość Polsce – jak wielki mieliście wkład w walce z faszyzmem. (...) Dziś miałem okazję spotkać się z weteranami Waszego kraju. Dziękuję Wam Polacy za to coście uczynili...* – usłyszeli z ust brytyjskiego wicepremiera Johna Prescottta polscy weterani wywiadu 60 lat po wojnie.

Ewa DUMIN

Fot. Ewa Dumin

Najważniejszymi uczestnikami uroczystości byli kombatanci

Fot. Ewa Dumin

W uroczystej promocji polskiego wydania „Raportu...” uczestniczyli premier Marek Belka oraz wicepremier Wielkiej Brytanii John Prescott

Fot. Ewa Dumin

Dziękuję Wam Polacy za to coście uczynili... – powiedział brytyjski wicepremier John Prescott

Jesteśmy bardzo usatysfakcjonowani...

- *Te uroczystości zapisały się złotymi zgłoskami w naszych sercach...*

- *Świadczenie finansowe dla kombatantów – Kawalerów Orderu Wojennego Virtuti Militari zostało przyjęte w terenie z entuzjazmem...*

Podsumowanie przebiegu obchodów 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej oraz informacja o realizacji decyzji premiera w sprawie uhonorowania kombatantów – Kawalerów Orderu Virtuti Militari z okazji 60. rocznicy zakończenia wojny – były głównymi tematami posiedzenia Rady do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, które odbyło się 7 września br. W obradach uczestniczył kierownik UdSKiOR, minister Jan Turski oraz jego zastępca wiceminister Jerzy Kozłowski.

Przybyłych przywitał przewodniczący Rady dr **Jerzy Woźniak**, już na początku zaznaczając, iż to posiedzenie jest wyjątkowe, bowiem m. in. podsumowujące wielkie tegoroczne, zorganizowane z okazji 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej, uroczystości, które - jak się wyraził - *zapisały się złotymi zgłoskami w naszych sercach...*

Następnie minister **Jan Turski** uroczystie wręczył nowo wybranemu prezesowi Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej **Czesławowi Cywińskiemu** – akt nominacji na członka Rady. Kolejnym uroczystym akcentem było wręczenie przez ministra **Jana Turskiego** w asyście płk. **Jana Ozgi**, dyrektora Departamentu Wojskowego - Medalu „Pro Memoria”, ustanowionego w celu uhonorowania osób szczególnie zasłużonych w utrwalaniu pamięci o ludziach i ich czynach w walce o niepodległość Polski pod-

czas II wojny światowej i po jej zakończeniu – pani **Emilii Bugajskiej** – przewodniczącej Zespołu Doradczego do Spraw Opieki Zdrowotnej i Socjalnej nad Kombatantami oraz następującym członkom Rady: **Czesławowi Cywińskiemu** - prezesowi ZG ŚZZAK, **Stanisławowi Stefańskiemu** ze Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, dr. **Jerzemu Woźniakowi** – przewodniczącemu Rady i honorowemu przewodniczącemu RN ŚZZAK. Pozostali członkowie Rady zostali uhonorowani Medalem „Pro Memoria” w innym trybie. W imieniu odznaczonych podziękował przewodniczący Rady dr Jerzy Woźniak, który wyraził także opinię na temat przebiegu uroczystości związanych z 60. rocznicą zakończenia działań wojennych w Europie. Powiedział m. in.: *to była dla nas najtrudniejsza rocznica, bo zakończenie tej wojny było dla Polski bardzo nieprzyjemne. Obchody tej rocznicy musia-*

ły wiązać się z ogromną umiejętnością spełnienia oczekiwań wszystkich Polaków... Minister **Jan Turski** w swoim wystąpieniu wyjaśnił: *Dlatego nazwaliśmy te uroczystości nie rocznicą zwycięstwa – ale zakończenia II wojny światowej (...)* Wykaz uroczystości (wszyscy członkowie Rady otrzymali – sporządzony na podstawie nadesłanej korespondencji oraz relacji prasowych obszerny rejestr uroczystości związanych z 60. rocznicą zakończenia II wojny światowej w Europie – przyp. red.) – *ukazuje ich skalę i zaangażowanie ogromnej liczby ludzi. Rozmiar tych obchodów pozwolił, poprzez media i bezpośrednie kontakty ze społeczeństwem, przypomnieć o naszym udziale w II wojnie światowej, o tym, że 2 miliony Polaków uczestniczyło w walce zbrojnej. Polacy byli obecni na wszystkich frontach w Europie i w krajowym ruchu oporu. Przypomniano też, że do Polski przyszło 400-tysięczne polskie*

CZESŁAW CYWIŃSKI – prezes Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej

Urodził się 10 marca 1926 r. w Wilnie. Do wybuchu wojny w 1939 r. ukończył I klasę gimnazjum. Już jako uczeń rozpoczął działalność konspiracyjną w Związku Wolnych Polaków. W 1942 r. wstąpił do ZWZ-AK w Dzielnicy B Garnizonu Wilno. Przyjął pseudonim „Ryszard”. Ukończył kurs niższych dowódców, prowadził akcje wywiadowcze, współpracował w akcji odbicia więźniów.

Na początku 1944 r. został skierowany do I plutonu I Brygady a od kwietnia pełnił służbę w plutonie szturmowym pod dowódz-

Fot. Ewa Dumin

Przez obóz w Miednikach został wywieziony do Kaługi a następnie do innych obozów sowieckich, gdzie pracował przy wyrębie lasów jako drwal.

Do Polski wrócił w 1946 r. Studiował na Politechnice Warszawskiej, studia ukończył w 1952 r. Pracował w biurach projektowych na budowach krajowych i zagranicznych

twem ppor. „Koraba”. Uczestniczył w operacji „Ostra Brama” w walkach o Wilno. W lipcu wraz z resztą Brygady został okrążony i rozbrojony przez oddziały NKWD.

i w placówkach badawczych oraz instytucjach centralnych kierując dużymi zespołami ludzkimi. Wykładał na Politechnice Warszawskiej i w innych ośrodkach naukowych.

Od ponad 20 lat jest nieprzerwanie przewodniczącym Środowiska Byłych Żołnierzy I Wileńskiej Brygady Juranda AK. Od 1996 r. był w trzech kadencjach członkiem Prezydium ZG ŚZZAK pełniąc nadzór nad Ośrodkiem Informacji i Wydawnictw oraz nad Komisją Historyczną. Był inicjatorem i organizatorem odbudowy podziemnej części więzienia Pawiak, organizował polsko-litewskie sesje historyczno-naukowe. Jest Prezesem Klubu historycznego im gen. Stefana „Grota” Roweckiego.

W lipcu 2005 r. na VII Zjeździe Delegatów ŚZZAK został wybrany prezesem Zarządu Głównego Związku.

wojsko ze Wschodu, którego żołnierze za-
tknęli biało-czerwoną flagę w Berlinie.

1 września w Archiwum Akt Nowych od-
była się – z udziałem premierów Polski
i Wielkiej Brytanii – uroczysta promocja
raportu Polsko-Brytyjskiej Komisji Histo-
rycznej nt. wkładu polskich organizacji
i struktur podziemnych w pracy wywiadu
w czasie II wojny światowej. Dotychczas
o tym nie pisano...

Głośna książka Normana Daviesa o Po-
wstaniu Warszawskim wyróżnia się tym, że
napisał ją cudzoziemiec i że w roku 60-le-
cia zwycięstwa nad hitlerowskim faszy-
zmem przetłumaczona została na wiele ję-
zyków. Świat jeszcze raz dowiedział się,
czym było Powstanie Warszawskie...

Medal „Pro Memoria” został wysłany
do ponad 40 krajów świata, m. in. do Fran-
cji, Szwecji, Wlk. Brytanii, Kanady, Paki-
stanu oraz do Rosji, Ukrainy i Mołdawii...
Otrzymują go byli żołnierze II wojny świa-
towej, ale także osoby cywilne, zasłużone
w upamiętnianiu.

Minister **Jan Turski** mówił także o poli-
tycznym aspekcie obchodów – media
w swoich relacjach pomijały niektóre uro-
czystości, mimo udziału w nich przedstawi-
cieli najwyższych władz państwowych – To
jest część wojny o pamięć historyczną Po-
laków, wojny nie wolnej od historycznych
przekłamań...

W dyskusji, która następnie się wywiąza-
ła, głos zabrał m. in. gen. bryg. **Zbigniew
Ścibor-Rylski**, wyrażając uznanie dla im-
ponujących rozmiarów obchodów rocznicy
i podkreślając udział przedstawicieli Urzę-
du niemal we wszystkich uroczystościach:
– Jesteśmy bardzo usatysfakcjonowani –
powiedział.

Gen. dyw. **Wacław Szklarski** – prezes
ZG Związku Kombatantów RP i Byłych
Więźniów Politycznych także złożył wyrazy
uznania zarówno ministrowi **Janowi Tur-
skiemu**, jak i wszystkim pracownikom
Urzędu za wysiłek wniesiony w organiza-
cję i przebieg uroczystości. Jednocześnie
podzielił podgląd, że media nie wywiązały
się należycie ze swojej roli: *Telewizja po-
minęła uroczystości, dotyczące wysiłku
żołnierza, który szedł ze Wschodu....* Do
pracy mediów miał również zastrzeżenia
przewodniczący Rady, dr **Jerzy Woźniak**:
– Media powinny spełniać dwie funkcje:
pierwsza – to oddanie hołdu żyjącym i nie-
żyjącym bohaterom, druga zaś to rola edu-
kacyjna. Obie budzą nasze zastrzeżenia.

Nie doczekaliśmy się prawdziwych rela-
cji... W tym samym duchu wypowiedział
się prezes Ogólnopolskiego Związku Żoł-
nierzy Batalionów Chłopskich **Stanisław
Ozonek**: *Byłem na Cmentarzu Wojennym
w Zgorzelcu, gdzie leży ponad 2.400 żoł-
nierzy – zlekceważenie ich ofiary przez
media musiało każdego boleć... Podkreślił
także rosnące zaangażowanie władz samo-
rządowych i terenowych w utrwalaniu pa-
mięci: - Nigdy wcześniej nie odsłanianio ty-
tu nowych tablic i pomników... Przewodni-
czący Stowarzyszenia Polskich Kombatant-
ów w Kraju - **Władysław Matkowski** wyra-
ził m. in. opinię nt. Medalu „Pro Memoria”:
- Wydawało mi się, że jest to skromne,
resortowe odznaczenie. Okazuje się, że
ma w sobie wielką siłę oddziaływania. Dla
ludzi w gminach, wsiach – jest to ogromnie
ważne. Trafił Pan w dziesiątkę, Panie Mi-
nistrze! (...) Ten Medal mówi – „Pamiętaj-
cie ile nas ta wojna kosztowała. Za to, co
mamy dzisiaj zapłaciliśmy ogromną ce-
nę”...*

Pani **Emilia Bugajska** nawiązując do ob-
chodów rocznicy Powstania Warszawskie-
go zasygnalizowała potrzebę sporządzenia
pełnej ewidencji Powstańców.

Prezes **Czesław Cywiński** mówił o zain-
teresowaniu niektórych okręgów Świato-
wego Związku Żołnierzy Armii Krajowej
Medalem „Pro Memoria” i napływającymi
pytaniami, co należy zrobić, aby ten medal
otrzymać. Złożył także podziękowania dla
Urzędu, za wsparcie finansowe w organiza-
cji sesji historycznej Klubu Historycznego
im. Stefana „Grota” Roweckiego.

*

Drugim tematem posiedzenia Rady było
przyznane z okazji 60. rocznicy zakończe-
nia wojny - decyzją premiera jednorazowe
świadczenie finansowe dla kombatantów –
Kawalerów Orderu Wojennego *Virtuti
Militari*. - Świadczenie to – jak powiedział
przewodniczący Rady dr **Jerzy Woźniak** –
zostało przyjęte w terenie z entuzjazmem,
kombatantom się nie przelewa...

Minister **Jan Turski** przypomniał, że za-
sady przyznawania świadczenia wypracowa-
ne zostały we współpracy z Kapitułą
oraz Klubem Kawalerów Orderu Wojen-
nego *Virtuti Militari*. Natomiast dyrektor
Departamentu Stowarzyszeń i Spraw So-
cjalnych **Krzysztof Skolimowski** szczegóło-
wo wyjaśnił, jakie są zasady przyznawania
świadczenia oraz terminy jego realizacji.

Ewa DUMIN

Goście naszego Urzędu

Izraelskie wyróżnienie

W dniu 12 sierpnia br. w siedzibie Urzędu
do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych gen. **Roman Jagiełło-Jagel** wrę-
czył izraelski „Medal 60-lecia zakończenia II
wojny światowej”. Medal ustanowiony został
przez Ministerstwo Obrony Izraela oraz Sto-
warzyszenie Inwalidów i Weteranów Walki
z Nazizmem dla uczczenia pamięci 60 roczni-
cy zwycięstwa nad nazizmem. Wyróżnienie
nadawane jest weteranom, którzy walczyli
z nazizmem w wojskach sojusznicych, w par-
tyzantce, a także byli więzieni w obozach za-
głady. Medal ten otrzymują również osoby,
które zasłużyły się w kultywowaniu pamięci
o ludziach i ich czynach w walce o wolność
podczas II wojny światowej.

Fot. Katarzyna Hoppe

Medalem zostali odznaczeni: gen. **Woj-
ciech Jaruzelski**, minister **Jan Turski**, wice-
minister **Jerzy Kozłowski**, płk **Marian Ka-
zubski**, gen. **Wacław Jagas**, gen. **Zbigniew
Ścibor-Rylski**, gen. **Wacław Szklarski**, gen.
Edward Dysko, kmr **Henryk Kalinowski**,
płk **Ignacy Bronecki**, ppłk **Leon Ginalski**,
Franciszka Gryko, prof. **Adam Dobroński**,
mjr **Roman Guła**, **Tomasz Miedziński**, płk
Jan Krystek.

K. H.

Spotkanie z żołnierzem Batalionów Chłopskich

Fot. Katarzyna Kępka

*Józef Brodowicz otrzymał z rąk ministra Jerze-
go Kozłowskiego Medal Urzędu*

Wiceminister **Jerzy Kozłowski**, zastępca
kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych, spotkał się 21
lipca br. w siedzibie Urzędu z mjr. **Józefem
Brodowiczem**, członkiem Ogólnopolskiego
Związku Żołnierzy Batalionów
Chłopskich. Za zasługi w upamiętnianiu pol-
skich tradycji walk i męczeństwa, współpracę
ze środowiskiem żołnierzy Armii Krajowej,
wkład naukowy w opracowywaniu historycz-
nej dokumentacji mjr. Józefowi Brodowiczowi
został nadany Medal Urzędu, który uro-
czyście wręczył mu minister **Jerzy Kozłowski**.
W spotkaniu wziął udział naczelnik Wydziału
Współpracy ze Stowarzyszeniami **Jan Kry-
stek**.

kk

Świadek historycznej prawdy

Wystawa na Zamku Królewskim w Warszawie

Zachować pamięć...

Fundacja „Polsko-Niemieckie Pojednanie” w 66. rocznicę napaści Niemiec hitlerowskich na Polskę i 60. rocznicę zakończenia II wojny światowej w Europie przygotowała wystawę *„Zachować pamięć. Praca przymusowa i niewolnicza obywateli polskich na rzecz III Rzeszy 1939-1945”*. Honorowy patronat nad wystawą objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski.

Wystawa została sfinansowana ze środków własnych FPNP oraz Funduszu „Pamięć i Przyszłość” Fundacji Federalnej „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” z Berlina. W uroczystym otwarciu wystawy 5 września br. w Sali Skarbcza na Zamku Królewskim w Warszawie uczestniczył Premier Rządu RP – prof. **Marek Belka**, przewodniczący Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie” – prof. dr hab. **Jerzy Sułek**, dyrektor Zamku Królewskiego **Andrzej**

Rottermund. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował kierownik Urzędu, minister **Jan Turski**.

Wystawa, której mottem są słowa z pomnika ofiar obozu dla młodocianych przy ul. Przemysłowej w Łodzi: *Odebrano Wam życie, dziś dajemy Wam tylko pamięć* - powstała w oparciu o materiały archiwalne ze zbiorów własnych Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, przy wsparciu Niemieckiego Instytutu Histo-

rycznego w Warszawie oraz przy współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej i Berlińskimi Warsztatami Historycznymi.

Prezentowane są dokumenty, mapy i fotografie oraz materiały audiowizualne pozyskane z ponad 30 zagranicznych i krajowych instytucji, archiwów i muzeów.

Red.

Otwarcie wystawy zorganizowanej przez Fundację „Moje Wojenne Dzieciństwo”

Dom – „niedom”, miasto... Warszawa

7 września 2005 r. w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Gdzie mój dom, gdzie moje miasto”. Wystawę zorganizowała Fundacja „Moje Wojenne Dzieciństwo”. Przybyłych gości przywitani Ryszard Miazek – dyrektor biblioteki oraz prezes Fundacji Eulalia Rudak. Wystawa powstała pod honorowym patronatem ministra Jana Turskiego kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz prezydenta Warszawy Lecha Kaczyńskiego.

W informatorze wystawy organizator – **Eulalia Rudak** napisała m. in.: „Fundacja „Moje Wojenne Dzieciństwo” przy współpracy Centralnej Biblioteki Rolniczej urządziła wystawę, której zadaniem jest przedstawi-

–Te zdjęcia są porażającym dowodem, co może zrobić nienawiść wymieszana z ideologią. Jakbyśmy unieśli kurtynę czasu i zaglądając za jego krawędź stanęli

wstała dzięki dotacjom: Miasta Stołecznego Warszawy, Fundacji „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, Funduszowi Inicjatyw Obywatelskich MPS, a także dzięki działaczom społecznym i temu, że Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Dzielnicy Śródmieście w Warszawie daje nam miejsce do pracy. Salę na wystawę i obsługę techniczną zapewniła Dyrekcja Centralnej Biblioteki Rolniczej.

Twórcami plastycznymi wystawy są: **Marta Kodym**, **Anna Oleszczuk** i **Stanisław Soszyński**.

*

–Te zdjęcia są porażającym dowodem, co może zrobić nienawiść wymieszana z ideologią. Jakbyśmy unieśli kurtynę czasu i zaglądając za jego krawędź stanęli

Fot. Katarzyna Hoppe

Prezes Fundacji „Moje Wojenne Dzieciństwo” Eulalia Rudak na tle ekspozycji

oko w oko – przez obiektyw żołnierza – z zastygłym ze zgrozy w oczekiwaniu na ostateczne zniszczenie – Mieście. Żołnierz oddał swój film do wywołania w jednym z atelier w Łodzi i nigdy już ich nie odebrał. *Przetrwały 60 lat...* – tymi słowami rozpoczął oprowadzanie po wystawie **Stanisław Soszyński** – artysta plastyk, blisko współpracujący z Fundacją „Moje Wojenne Dzieciństwo”.

Po prezentacji wystawy goście zostali zaproszeni na konwersatorium „Nasze powroty”, podczas którego referat „Warszawskie powroty” wygłosił dr **Jacek Wilczur**. Na zakończenie uroczystości wystąpił zespół artystyczny **Janusza Tyłmana**.

K. H.

Wyróżnieni Medalem „Pro Memoria”

Poniec

„Pro Memoria” dla Szczepu Harcerskiego ZHP im. ppłk. Bernarda Śliwińskiego

Decyzją kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych ministra **Jana Turskiego**, na wniosek prezesa Związku Inwalidów Wojennych RP odznaczony został sztandar Szczepu Harcerskiego ZHP im. ppłk. Bernarda Śliwińskiego w Poniecu pow. Gostyń Wlkp. za szczególne zasługi

Podczas uroczystości wręczenia Medalu „Pro Memoria” Szczepowi Harcerskiemu ZHP im. ppłk. Bernarda Śliwińskiego w Poniecu – przemawia prezes ZIW RP dr inż. **Marian Kazubski** w kultywowaniu tradycji patriotycznych.

W imieniu ministra Jana Turskiego dekoracji dokonał 1 września br. dr inż. **Marian Kazubski** - prezes Związku Inwalidów Wojennych RP podczas uroczystości rozpoczęcia nowego roku szkolnego w miejscowym Gimnazjum. Młodzież gimnazjalna wykonała słowno-muzyczny Apel Poległych, który zadedykowała patronowi Szczepu oraz kombatantom obecnym na uroczystości. Apel przygotowany przez grono pedagogiczne wspólnie z uczniami uświetnił uroczystość szkolną, w czasie której przypomniano i uczczono pamięć o poległych i zamordowanych w czasie okupacji obywatelach Miasta i Gminy Poniec.

M. K.

Warszawa

U honorowano członków komisji sejmowych

14 września br. zastępca kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych - wiceminister **Jerzy Kozłowski** wręczył Medal „Pro Memoria” przewodniczącemu sejmowej Komisji Obrony Narodowej **Stanisławowi Janasowi** oraz przewodniczącej sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Ro-

dziny **Annie Bańkowskiej**. Medalem „Pro Memoria” zostali również uhonorowani członkowie sejmowej Komisji Po-

Minister **Jerzy Kozłowski** wręcza Medal „Pro Memoria” przewodniczącemu sejmowej Komisji Obrony Narodowej **Stanisławowi Janasowi**

lityki Społecznej i Rodziny **Edmund Stachowicz**, **Tadeusz Tomaszewski** i **Włodzimierz Czechowski**.

Wręczając medale minister Jerzy Kozłowski przypomniał, iż ideą ustanowienia Medalu „Pro Memoria” jest uhonorowanie uczestników walk oraz osób lub instytucji, które zasłużyły się w utrwalaniu

Wiceminister **Jerzy Kozłowski** przybliżył członkom sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny ideę ustanowienia Medalu „Pro Memoria”

niem pamięci o ludziach i ich czynach w walce o niepodległość Polski podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu.

K. H.

Wrocław

Medale „Pro Memoria” za pracę na rzecz środowisk kombatanckich

W dniach 9-10 września br. we Wrocławiu odbyły się uroczystości z okazji 60. rocznicy powołania do życia Śląskiego Okręgu Wojskowego. W uroczystościach uczestniczyli m. in. minister obrony narodowej **Jerzy Szmajdziński**, szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego – gen. **Czesław Piątas**, zastępca szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego – minister **Tadeusz Bałachowicz**. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjono-

Wiceminister **Jerzy Kozłowski** wręcza Medal „Pro Memoria” Prezydentowi Wrocławia – **Rafałowi Dutkiewiczowi**

wanych reprezentował zastępca kierownika Urzędu - wiceminister **Jerzy Kozłowski**. Podczas obchodów rocznicy 60-lecia Śląskiego Okręgu Wojskowego – w uznaniu zasług w pracy na rzecz środowisk kombatanckich oraz organizacji centralnych uroczystości z okazji 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej w Europie, które odbyły się we Wrocławiu w dniu 7 maja br. z udziałem Prezydenta RP **Aleksandra Kwaśniewskiego** - wiceminister **Jerzy Kozłowski** wręczył Medale „Pro Memoria” m. in. wojewodzie dolnośląskiemu - **Stanisławowi Łopatowskiemu**, Prezydentowi Wrocławia – **Rafałowi Dutkiewiczowi** oraz dowódcy Śląskiego Okręgu Wojskowego – gen. dyw. **Ryszardowi Lacknerowi**.

E. D.

Warszawa

Z okazji Święta Dowództwa Garnizonu Warszawa

Podczas uroczystej akademii zorganizowanej 7 września br. z okazji Święta Dowództwa Garnizonu Warszawa, zastępca kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – wiceminister **Jerzy Kozłowski** odznaczył Medalami „Pro Memoria” osoby szczególnie zasłużone w organizowaniu oprawy ceremonialnej i udziału wojskowej asysty honorowej podczas uroczystości związanych z 60. rocznicą zakończenia II wojny

Fot. **Dorota Piłat**

Wiceminister **Jerzy Kozłowski** odznacza Medalem „Pro Memoria” dowódcę Garnizonu Warszawa gen. dyw. **Jana Klejszmita**

światowej, odbywających się w kraju i za granicą. Odznaczenia otrzymali m. in. dowódca Garnizonu Warszawa gen. dyw. **Jan Klejszmit**, szef logistyk DGW płk **Sylwester Wilamowski**, komendant stołecznego Garnizonu płk **Jan Ciećka**, jego zastępca płk **Kazimierz Gilarski**, a także ppłk **Andrzej Śmietana** i **Ewa Kozłowska**, oboje z KG. Medalem uhonorowany został także dowódca Batalionu Reprezentacyjnego WP ppłk **Roman Januszewski**.

A. S.

61. rocznica wyzwolenia obozu koncentracyjnego na Majdanku

Pamiętamy o ofiarach Majdanka

Zgodnie z wolą byłych więźniów i ich rodzin skupionych w towarzystwie Opieki nad Majdankiem - rocznice wyzwolenia obozu koncentracyjnego na Majdanku uroczystości obchodzone są co 5 lat. W roku bieżącym przypadła 61. rocznica.

W dniu 23 lipca br. przy Pomniku Walk i Męczeństwa odbyła się uroczystość obchodów 61. rocznicy wyzwolenia obozu koncentracyjnego na Majdanku. Uroczystość rozpoczęło wystąpienie **Edwarda Balawejdera**, dyrektora Państwowego Muzeum na Majdanku. Przywitał on przybyłych na uroczystość gości: byłych więźniów oraz ich rodziny, także rodziny zamordowanych w obozie, przedstawicieli władz centralnych, samorządowych i miasta Lublina organizacji kombatanckich, jak również licznie zebraną młodzież. Następnie odprawiono modlitwę za ofiary Majdanka i innych hitlerowskich miejsc kaźni oraz łagrów i więzień stalinowskich. Na zakończenie uroczystości zebrani złożyli wieńce i kwiaty przy Pomniku Walk i Męczeństwa.

Uroczyste obchody Pamięci Bohaterów Majdanka mają miejsce każdego roku we wrześniu. Tegoroczne Dni Majdanka odbyły się 20-25 września.

Wyzwolenie obozu na Majdanku

Rok 1944. Mimo iż front jest jeszcze daleko od granic Polski, hitlerowcy stopniowo przygotowują się do odwrotu. Postanawiają przede wszystkim zatrzeć ślady tego, co ich najbardziej kiedyś skompromituje w oczach opinii publicznej świata – miejsca masowej zagłady.

Obozy śmierci w Sobiborze, Bełżcu i Treblince zostały zniesione i zrównane z ziemią, a zasiane pola i młody las miały przysłonić tajemnicą to, co się tu kiedyś działo. Przystąpiono również do likwidacji Majdanka, najbardziej wysuniętego na wschód hitlerowskiego obozu koncentracyjnego. Według danych Polskiego Czerwonego Krzyża w tym czasie, wiosną 1944 r. w obozie na Maj-

danku znajdowało się około 5800 osób.

W dniu 25 marca 1944 r. komendatura Majdanka otrzymała z Berlina rozkaz o ewakuacji obozu, a już 1 kwietnia zaczęła się systematyczna wywózka więźniów do obozów Natzweiler, Gross-Rosen, Oświęcimia, Płaszowa, Ravensbrück, Mauthausen i innych. Zacieśniający się wokół Lublina pierścień wojsk radzieckich skłonił władze wojskowe do wydania w dniu 22 lipca rozkazu o wycofaniu z miasta władz administracyjnych i policyjnych, w tym i o likwidacji Majdanka. W tej sytuacji władze obozowe w pośpiechu przystąpiły do zacierania śladów zbrodni, bowiem pomiędzy 10 a 18 lipca w kilku egzekucjach unicestwiono na Majdanku co najmniej 350 więźniów Zamku. Ale masowy i tragiczny exodus nastąpił w dniach 19-21 lipca, kiedy to szare autobusy przywiozły do obozu ok. 800 więźniów Zamku, których rozstrzelano w rowach egzekucyjnych za polem V. W godzinach popołudniowych w dniu 22 lipca wyprowadzono z obozu ostatni transport liczący ok. 1000 więźniów, do którego poza miastem dołączono 29 więźniów z filii Majdanka przy ul. Lipowej. Trasa piesza tego transportu wiodła przez Kraśnik, Annapol do Ćmielowa, gdzie więźniowie zostali załadowani do pociągu i przewiezieni do Oświęcimia. Dotarli tu w dniu 28 lipca w liczbie tylko 681 osób.

Uciekający Niemcy nie zdążyli zatrzeć wszystkich śladów zbrodni. Pozostały baraki więźniarskie i SS-mańskie, a przede wszystkim urządzenia masowej zagłady-komory gazowe, krematoria, rowy egzekucyjne ze zwłokami rozstrzelanych więźniów. Ocalały niedopalone dokumenty.

Zaczął się kolejny etap historii tego miejsca. Pierwsze i drugie pole przeznaczono na potrzeby formującej się II Ar-

mii WP, gospodarzem czwartego i piątego pola została Armia Radziecka. Po zakończeniu walk w Lublinie umieszczono tu jeńców niemieckich, skąd sukcesywnie wysyłano ich w głąb Związku Radzieckiego. Trzecie pole przejęło NKWD - więziono tu oficerów i podchorążych Armii Krajowej oraz Batalionów Chłopskich uznanych za wrogów nowej rzeczywistości politycznej. Po kilku tygodniach przebywania na Majdanku zostali oni skierowani do łagrów radzieckich.

Powołana przez Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego specjalna polsko-radziecka komisja zabezpieczyła dowody zbrodni hitlerowskich, dokumenty i inne pozostałości po więźniach. Część ocalałych akt po zakończeniu tych prac wywieziono do Związku Radzieckiego. Decyzja o utworzeniu na Majdanku Muzeum zapadła 10 października 1944 r. i było to pierwsze muzeum martyrologiczne na świecie.

Państwowe Muzeum na Majdanku

Majdanek dziś to instytucja kultury w miejscu tragicznie naznaczonym przez historię „... jako muzeum pamiętek ludzkiego cierpienia i widoczny znak popełnionych przez Niemców zbrodni”. Ustawa Sejmu RP z 2 lipca 1947 r. nadała Muzeum status centralnej instytucji państwowej finansowanej i nadzorowanej przez Ministerstwo Kultury.

Podstawowym celem Muzeum pozostaje utrzymanie i konserwacja 72 obiektów i urządzeń poobozowych oraz prawie 300. tysięcy ruchomych muzealiów historycznych.

Każdego roku Muzeum odwiedzane jest przez prawie 100 tys. osób z całego świata, w tym w połowie przez młodzież.

Muzeum angażuje do współpracy naukowców, pedagogów, ludzi kultury i sztuki, współpracuje z placówkami o podobnym charakterze w kraju oraz za granicą.

*

Dziś Majdanek to nie tylko cmentarzisko narodów. Jest przede wszystkim miejscem świadectwa, edukacji, pamięci i pojednania.

Edward BALAWEJDER

65. rocznica Zbrodni Katyńskiej

Miednoje, Szawle, Warszawa**Należy im się nasza pamięć...**

2 września w 5. rocznicę oddania i poświęcenia nekropolii w Miednoje k. Tweru samolot specjalny Rzeczypospolitej Polskiej uniósł na swoich skrzydłach 101 osób, w tym w przeważającej większości członków stowarzyszeń „Rodzina Policyjna 1939” oraz delegację Zarządu Federacji Rodzin Katyńskich. Organizatorem prawnym powietrznej pielgrzymki była Komenda Główna Policji, społecznym zaś Warszawskie Stowarzyszenie Rodzina Policyjna 1939.

Państwo nasze reprezentowali m. in.: **Jerzy Bahr** – Kancelaria Prezydenta RP, ambasador prof. **Stefan Meller**, **Andrzej Przewoźnik** – sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, gen. insp. **Leszek Szreder** – Komenda Główna Policji oraz przedstawiciele-spadkobiercy służb specjalnych, których przedwojenni koledzy spoczywają we wspólnych mogiłach Cmentarza.

Wyjątkowo bogato i wzniośle był obecny na uroczystej Mszy św. Kościół rzymsko-katolicki. Ośmiu księży w koncelebrze, w tym dwóch biskupów – duszpasterz Policji, **Marian Duś** i **Ryszard Karpiński** d/s kontaktów z Polonią – to rzadko spotykany widok ołtarza polowego.

Na uroczystość przyjechał także autokar z Rodzinami Katyńskimi z Łodzi i innych miast, była nas, zatem spora gromada - ponad 90 osób.

W Miednoje, podobnie jak w Katyniu i Charkowie, są dwa obok siebie cmentarze – polski i rosyjski. Po stronie rosyjskiej ludzie z MEMORIAŁU wykonali wizję plastyczną mordów stalinowskich – na stronę polską Zbrodni Katyńskiej, na stronę rodzimą – czystek z lat 1937-1939 i dalszych.

*

10 września br. autokar z Łodzi dowiózł 40 pielgrzymów z Polski do Szawli na Żmudzi. Miejsce to nazywane jest Świętą Górą lub Górą Krzyży. Tam to 7 września 1993 r. Jan Paweł II w czasie Mszy św., którą odprawił dla tysiąca Litwinów wypowiedział słowa, które zostały wyryte w granicie w dwóch języ-

kach pod krzyżem papieskim stojącym na honorowym miejscu: „Dziękuję Wam, Litwini, za tę Górę Krzyży, która świadczy przed narodami Europy i całego świata o głębokiej wierze ludzi tego kraju”. Nie mogło tam zabraknąć krzyża – pomnika o Zbrodni Katyńskiej. Z inicjatywy środowiska katyńskiego z Opola, a szczególnie pani prezes zarządu **Teresy Kaczmarek**, przy wsparciu finansowym Rodzin Katyńskich, a także Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, stanął - wyróżniający się rozmiarami i barwą – Krzyż Katyński. Mszę św. odprawił młody ksiądz z Opola **Tomasz Szozda**. Zaś błogosławieństwo na całą drogę oraz specjalnie napisaną modlitwę odczytaną w czasie uroczystości przekazał kapelan Federacji Rodzin Katyńskich ks. prał. **Zdzisław Peszkowski**.

*

16 września br. w przeddzień rocznicy agresji Armii Czerwonej na wschodnie rubieże II RP w 1939 r. - skrzyżowanie al. Armii Krajowej, al. Prymasa Tysiąclecia, al. gen. Maczka i ul. Powązkowskiej – otrzymało nazwę „Ofiar Zbrodni Katyńskiej”. Inicjatorem był Zarząd Rodziny Katyńskiej w Warszawie. W uroczystości wzięły udział delegacje Rodzin Katyńskich z Poznania i Katowic. O zmroku, z zapalonymi pochodniami stanęli w dużym kręgu żołnierze, funkcjonariusze i Straż Miejska, młodzież, mieszkańcy stolicy oraz poczty sztandarowe. Mimo chłodu i deszczu frekwencja dopisała znakomicie.

Włodzimierz DUSIEWICZ

Fot. Ewa Ziółkowska

Szawle – akt erekcyjny przed Krzyżem Katyńskim podpisuje Teresa Kaczmarek

Fot. Włodzimierz Dusiewicz

Polski Cmentarz Wojenny Miednoje – wizja plastyczna Zbrodni Katyńskiej i czystek stalinowskich wykonana przez miejscowy MEMORIAŁ

Fot. Włodzimierz Dusiewicz

Miednoje – spadkobiercy Służb Specjalnych zamordowanych w roku 1940: Policja, Straż Graniczna i Służba Więzienna

Fot. Ewa Ziółkowska

Uroczystość nadania rondy nazwy Ofiar Zbrodni Katyńskiej. Przemawia prezes Federacji Rodzin Katyńskich – Włodzimierz Dusiewicz

Fot. Ewa Ziółkowska

Żołnierz polski w kampanii wrześniowej

Relacja niemieckiego oficera sztabu generalnego

Obrona Oksywia i śmierć Pułkownika Dąbka

Nacierająca na Gdynię niemiecka dywizja obrony krajowej, wzmocniona brygadą gdańskiej samoobrony, spotkała przeciwnika, który bił się dzielnie i przechodził do przeciwnatarć.

Przykład polskiej wytrwałości to placówka z karabinem maszynowym, zagnieżdżona na małym wzgórku, na przedpolu Kępy Oksywskiej od strony zachodniej. Przez 36 godzin bez przerwy uniemożliwiała ona ogniem flankowym wyjście wojsk niemieckich z lasów.

Przykładem ducha zaczepnego – silne uderzenie na prawe skrzydło dywizji w momencie zbliżenia się do Gdyni, połączone z zaatakowaniem jej taborów na tyłach.

Niemiecki oficer sztabu generalnego składa następującą relację o obrońcach Oksywia: *Polscy żołnierze bił się dobrze i nie skąpił życia. Teren walki o Gdynię i Gdańsk był broniony przez elitę polskich sił zbrojnych. Były młode, pełne zapału oddziały marynarki i wojska lądowego, które były się w sposób godny uznania. Na płaskowzgórzu Kępy*

Oksywskiej znajdowały się rowy strzeleckie, w których polscy polegli z bronią niezdatną już do użytku leżeli setkami obok siebie. Widać z tego, że bronili się do ostatka. Przynosi to honor zwycięzcy, jeśli nie przemilczy chwały zwyciężonego w najdzielniejszym boju.

Należy przekazać potomnym pełną godności żołnierską śmierć dowódcy wojska lądowego na Oksywiu pułkownika Dąbka. Gdy los polskich wojsk na Oksywiu dopełnił się, gdy w ostatniej redukcji zepchniętych Polaków w Wąwozie Czarownic niemieckie granaty spowodowały eksplozję olbrzymiego składu amunicji, pojawił się polski parlamentarzysta i pertraktował z oficerem sztabu generalnego z dowództwa niemieckiej dywizji, co do poddania się. Niemiecki oficer, trzymając zegarek w ręku, rzekł do Polaka: „nie ma żadnych warunków z wyjątkiem jednego – bezwarunkowe poddanie się w ciągu 5 minut”.

Polak wrócił do swoich; po 5 minutach ukazała się biała chorągiew. Jednakowoż,

kiedy Niemcy wkroczyli do Wąwozu Czarownic, znaleźli polskiego dowódcę w mundurze ze wszystkimi orderami – nieżyjącego. Zastrzelił się on przed frontem swych wojsk, w chwili, gdy ujrzał beznadziejność położenia podległych mu sił zbrojnych. Pochowano go na miejscu z przynależnymi mu honorami wojskowymi. W rozpaczliwej walce, bez nadziei na powodzenie, osiągnął to, co mógł osiągnąć najwyższego to, co żołnierzowi w takich okolicznościach pozostaje – cześć przeciwnika.

Pułkownik Dąbek postąpił jak postępuje prawy dowódca fortecy w myśl niepisanych regulaminów, wspólnych wszystkim wojskom świata: nie mogąc obronić fortecy, ani się przebić ze swym oddziałem do armii polowej – zginął wraz z twierdzą, tak jak kapitanowie marynarki giną wraz ze swym okrętem.

„Dichter auf den Schlachtfeldern in Polen” str. 8-11 i 66-68. Publikacja w: „Żołnierz Polski w Kampanii Wrześniowej”. Dodatek do „Wiadomości Polskich” z dn 05.11.1940 r. Nr 12

66. rocznica bitwy pod Olszewem

Podobnych bitew we wrześniu 1939 r. było wiele

11 września br. w Olszewie odbyła się uroczystość patriotyczna poświęcona 66. rocznicy bitwy o Olszewo oraz pamięci tych którzy w tej bitwie walczyli i polegli. Organizatorami uroczystości były m. in. władze Gminy Brańsk i Gminy Wyszki. Zarząd Główny Związku Żołnierzy AK reprezentował jego wiceprezes – Zbigniew Grap, który w czasie uroczystości wręczył Medal „Pro Memoria” Henrykowi Niewińskiemu – przewodniczącemu Koła ZZAK w Wyszkiach.

Fot. Hieronim Szczepaniak
Uroczystości przed pomnikiem ku czci poległych we wrześniu 1939 r.

Historia bitwy o Olszewo była częścią polskiej wojny obronnej w 1939 roku. Suwalska Brygada Kawalerii walczyła od 1 września 1939 r. na terenach od Suwałk po Zambrów. W widłach dróg Szepietowo – Brańsk – Łapy, po ciężkich walkach w okolicach Wysokiego Mazowieckiego SBK i PBK znalazły

się w lasach Piekut, Lizy i Hodyszewa bez możliwości dalszego manewru. Gen. Zygmunt Podhorski, dowódca SBK zdecydował się wyrwać z okrążenia właśnie przez Olszewo. W nocy z 13-14 września 1939 r. Suwalska Brygada Kawalerii przekroczyła szosę Łapy – Brańsk w Olszewie. 3 Pułk Szwoleżerów Mazowieckich idąc na czele brygady natknął się na zmotoryzowaną jednostkę niemiecką tuż za Olszewem od strony wschodniej. Rozgorzała walka na śmierć i życie. Polacy, ponosząc dotkliwe straty w ludziach wycofali się w kierunku Hodyszewa. Dla 3 Pułku Szwoleżerów Mazowieckich była to najkrwawsza bitwa w całej kampanii wrześniowej. Niemcy ponosząc 3-krotnie większe straty zaniechali pości-

Fot. Hieronim Wierzbicki
Na zdjęciu od lewej: Marian Wąż – prezes Koła ZZAK w Bielsku Podlaskim, Zbigniew Grap – wiceprzewodniczący ZG ZZAK oraz członkowie Zarządu Oddziału Warszawa ZZAK: Hieronim Szczepaniak, Kazimierz Mateńko, Hieronim Wierzbicki

gu. Hitlerowcy mszcząc się rozstrzelali ciężko rannych polskich żołnierzy oraz wziętych do niewoli cywilów z Olszewa, Pietkowa, Gabrysia i Marynek. Olszewo zostało doszczętnie spalone.

Nasz udział w tej uroczystości jest hołdem, pochylem głowy, serdeczną modlitwą i zadumą nad historią naszych narodowych zmaganiań.

Bożena PIERZCHAŁO
Opiekun Izby Pamięci
Narodowej w Wyszkiach

Nasi wspaniali Jubilaci

Diamentowe Gody uczestników Powstania Warszawskiego

W dniu 13 sierpnia br. odbyła się uroczysta Msza św. w Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie z okazji Diamentowych Godów. W rocznicę 60-lecia pożycia małżeńskiego przed ołtarzem stanęli por. Teresa Kuklińska-Tyrajska, ps. „Basia” - łączniczka-sanitariuszka Batalionu AK „Oaza” i por. Eugeniusz Tyrajski, ps. „Sęk” żołnierz komp. „K-2”, bat. „Karpaty” Pułku AK „Baszta”. Homilię wygłosił i pobłogosławił Jubilatów Biskup Polowy Wojska Polskiego ks. bp gen. bryg. Tadeusz Płoski.

Po Mszy św., już w siedzibie Związku Powstańców Warszawskich - kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, minister **Jan Turski** wręczył Jubilatowi Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, nadany decyzją Prezydenta RP **Aleksandra Kwaśniewskiego** z dnia 05.08.2005 r. Następnie życzenia od basz-

Por. Eugeniusz Tyrajski od kwietnia 1941 r. do lutego 1943 r. w Szarych Szeregach w Hufcu Mokotów Górny brał udział w akcjach małego sabotażu; od lutego 1943 r. do sierpnia 1944 r. był w pułku „Baszta” AK, bat. „Karpaty”, komp. K-2 (od grudnia 1943 r. - dowódca sekcji, a od maja 1944 r. do Powstania - zastępca dowódcy drużyny); walczył w Powstaniu Warszawskim.

Pani Teresa i pan Eugeniusz po upadku Sadyby zostali wywiezieni do Niemiec. Państwo Tyrajscy zakończyli swoje popowstaniowe perypetie zawarciem związku małżeńskiego w dniu 12 sierpnia 1945 r. w Burgu/Dillkreis-Hesja przy ołtarzu polowym. Ślubu udzielił im ks. **Bronisław Wesołowski**. Doczekali się dwójki dzieci i trojga wnucząt.

Teresa Tyrajska uczestniczy społecznie w pracach Komisji Socjalnej Środowiska Żołnierzy Pułku AK „Baszta” i innych Mokotowskich Oddziałów Powstańczych.

Eugeniusz Tyrajski jest skarbnikiem w Związku Powstańców Warszawskich, wiceprezesem Środowiska Żołnierzy Pułku AK „Baszta” i innych Mokotowskich Oddziałów Powstańczych, wiceprzewodniczącym Rady Fundacji „Warszawa Walczy 1939-1945 r.”, przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Kombatantów – Koło Leśników i Drzewiarzy przy Okręgu Warszawskim ŚZŻAK, członkiem Komisji Sponsoringu Polskiej Unii Ofiar Nazizmu.

Oprac. Katarzyna HOPPE

**Szanownym Jubilatom
Redakcja „Kombatanta”
składa najserdeczniejsze
gratulacje!**

Młoda para w dniu ślubu 12 sierpnia 1945 r.

towych przyjaciół odczytała **Teresa Suchecka-Nowak** - sekretarz Środowiska Żołnierzy Pułku AK „Baszta” i Innych Mokotowskich Oddziałów Powstańczych.

Por. Teresa Tyrajska od końca 1942 r. do lipca 1944 r. brała udział w akcji dostarczania paczek dla więźniów „Pawiaka”; od listopada 1943 r. do sierpnia 1944 r. była w Armii Krajowej w Wojskowej Służbie Ochrony Powstania; następnie brała udział w Powstaniu Warszawskim.

Państwo Tyrajscy w towarzystwie, kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, ministra Jana Turskiego oraz prezesa ZG Związku Powstańców Warszawskich, gen. bryg. Zbigniewa Ścibor-Rylskiego

Pamiątkowa fotografia przed Katedrą Polową Wojska Polskiego

Państwo Tyrajscy składają kwiaty przed Pomnikiem Powstania Warszawskiego na placu Krasińskich, w którego powstanie Eugeniusz Tyrajski miał duży wkład pełniąc funkcję skarbnika komitetu budowy tego pomnika

61. rocznica Lotów nad Warszawę

Johannesburg

Ich heroizm i poświęcenie nigdy nie będą zapomniane ...

22 maja br. przed Pomnikiem Katyńskim w Johannesburgu odbyły się – jak co roku od przeszło dwudziestu lat - obchody 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej oraz 61 rocznicy Lotów nad Warszawę” dla uczczenia pamięci lotników południowoafrykańskich, którzy nieśli pomoc walczącej Warszawie podczas Powstania. Połowa z nich nie wróciła do bazy.

Nabożeństwo ekumeniczne odprawili: ks. infułat dr **J. Jaworski**, ks. **St. Lipski**, pastor **B. Jones** (wówczas – nawigator w jednym z samolotów lecących nad Warszawę) oraz po raz pierwszy – rabin **Josep Hecht**. Złożono wiele wieńców. W imieniu Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Południowej Afryce złożył wieniec prezes **Gabriel Lisowski**. W uroczystości uczestniczyli: Ambasador RP dr **R. Szuniewicz**, zastępca dowódcy Wojsk Połu-

W imieniu Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Południowej Afryce prezes Gabriel Lisowski składa wieniec ku czci poległych lotników południowoafrykańskich, którzy nieśli pomoc walczącej Warszawie podczas Powstania

dniowoafrykańskich – gen. **Den Mehato**, wyżsi oficerowie i lotnicy oraz liczne grono przedstawicieli polskich i obcych organizacji w Południowej Afryce.

W czasie minutowej ciszy przeleciał - nad pomnikiem i zgromadzonymi – jeden z samolotów latających nad Warszawę.

Następnie wszyscy spotkali się w Muzeum Wojskowym. Przemówienia okolicznościowe wygłosili: Ambasador RP dr **R. Szuniewicz**, gen.

Den Mehato, oraz **Robin Paterson**, który przedstawił – z wielkim znanstwem – czyny oręża polskiego na Zachodzie.

Uroczystości przed Pomnikiem Katyńskim w Johannesburgu

Po czym zostały udekorowane Medalem „Pro Memoria” przez Ambasadora RP następujące osoby: **G. Lisowski**, **St. Czuba**, **W. Szymański**, **St. Olszewski**, **A. Romanowicz**, **B. Kukulka**, ks. inf. **J. Jaworski**, pastor **B. Jones**.

Uchonorowani Medalem „Pro Memoria”

W części artystycznej wystąpił Zespół Tańca Zjednoczenia Polskiego w Johannesburgu „Orzeł Biały”. Tańczyli świetnie poloneza i mazura.

Gabriel LISOWSKI
Prezes Stowarzyszenia
Polskich Kombatantów
w Południowej Afryce

Kombatanci we Lwowie

Śladami oręża polskiego

Rada Okręgowa Byłych Żołnierzy WP przy ZO ZKRP i BWP w Krakowie, od lat organizuje wycieczki związane z pamięcią oręża polskiego. W dniach 6 i 7 sierpnia br. jej przewodniczący płk Julian Zięba oraz sekretarz Zarządu Okręgowego – kpt Zenon Pikulski – zorganizowali wycieczkę do Lwowa. Kierownikiem wycieczki został płk Hubert Szarejko.

W Lwowie czekał na 32 kombatantów z Krakowa prezes Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Wojskowymi we Lwowie, por. **Eugeniusz Cydzik**, który oprowadzał nas po Lwowie.

Zwiedziliśmy Cmentarz Orłąt Lwowskich, Cmentarz Łyczakowski oraz zabytki historyczne Lwowa. Pobyt na Cmentarzu Orłąt Lwowskich skłonił nas do zadumy – Orłęta porównaliśmy z żołnierzami Szarych Szeregów, którzy walczyli broniąc naszą ukochaną Warszawę.

Po Mszy św. w niedzielę spotkaliśmy się z polskimi kombatantami. Kpt **Zenon Pikulski** przekazał im prezenty w postaci nowej odzieży, którą przywiózł z Kanady od brata Leopolda – Sybiraka i żołnierza armii generała Władysława Andersa oraz słodycze dla dzieci. Nawiązaliśmy kontakt z kombatantami polskimi ze Lwowa, których zaprosiliśmy do Krakowa.

We wrześniu zaplanowaliśmy następną wycieczkę – do Wilna, gdzie dla tamtejszych polskich kombatantów przygotowaliśmy medale i Dyplomy Wojny Obronnej w 1939 r. Każdą z tych podróży urozmaica poezją i pieśniami Zenon Pikulski - sekretarz ZO, żołnierz 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, do której trafił z Sybiru.

Zenon PIKULSKI

Nasi wspaniali Jubilaci

95. rocznica urodzin gen. bryg. Michała M. Gutowskiego

Za męstwem podąża sława...

14 września br. gen. bryg. Michał Mieczysław Gutowski obchodził 95. rocznicę urodzin. Z tej okazji w Dowództwie Wojsk Lądowych odbyło się jubileuszowe spotkanie z udziałem licznie zaproszonych gości.

Fot. Ewa Duranin

Wasyście Szwadronu Kawalerii Wojska Polskiego, nasz bohater przybył wspaniałym powozem. Powitany został przez dowódcę Wojsk Lądowych gen. broni **Edwarda Pietrzyka**, który przypominał bogatą życiową drogę generała Gutowskiego.

Wiodła ona przez Korpus Kadetów we Lwowie, Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu, by jako oficer Kawalerii oddać się życiowej pasji.

Wielokrotnie bronił barw pułku w dorocznych Kawaleryjskich Mistrzostwach Wojska. Kilka lat później jako reprezentant Polski zdobywał liczne nagrody w Pucharze Narodów, a także w innych międzynarodowych zawodach, by w 1936 r. reprezentować Polskę na olimpiadzie w Berlinie.

Karierę zawodniczą łączył z powodzeniem ze służbą wojskową w 17. Pułku Ułanów Wielkopolskich im. Bolesława Chrobrego stacjonującym w Lesznie.

W dniu wybuchu II wojny światowej jako dowódca I Szwadronu 17. Pułku Ułanów brał udział w walce z najeźdźcą. Został ranny w bitwie kutnowskiej pod Galewicami.

Gdy naród Polski pogrążył się w mroku okupacji hitlerowskiej i bolszewickiej wstąpił do ZWZ, a później jako kurier wielokrotnie przemierzał szlak na Słowację przez Zakopane i Szczawnicę.

Na wieść o tworzeniu Polskich Sił Zbrojnych na terenie Francji, przedostał się przez Węgry i Jugosławię do tworzonej przez płk. Stanisława Maczka 10. Brygady obejmując stanowisko dowódcy szwadronu 10. Pułku Strzelców Konnych (PSK).

Po kapitulacji Francji przedostał się na Wyspy Brytyjskie, a z chwilą utworzenia w 1942 r. 1. Polskiej Dywizji Pancerniej objął stanowisko dowódcy szwadronu 10. PSK.

W składzie Sił Sprzymierzonych, na przełomie lipca i sierpnia 1944 r. wylądował wraz z oddziałami 1. Dywizji Pancerniej na plażach Normandii.

Fot. Alina M. Nowacka

Dyrektor Departamentu Wojskowego Urzędu płk Jan Ozga w towarzystwie swojego zastępcy płk. Ryszarda Stankiewicza wręcza Szanownemu Jubilatowi pamiątkowy ryngraf.

nej na plażach Normandii.

Pancerny szlak do Ojczyzny wiódł naszego Jubilata przez pola bitewne Francji: CAEN, CHAMBOIS, FALAISE, ABBEVILLE, miasta Belgii i Holandii: YPRESS, AXEL, BREDA po niemiecki port WILHELMSHAVEN.

Za udział w walkach odznaczony został Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego „VIRTUTI MILITARI” oraz 5-krotnie „KRZYŻEM WALECZNYCH”.

Po wojnie emigruje do Kanady. Bez reszty oddaje się pasji jeździectwa jako instruktor, a po latach - trener olimpijskiej reprezentacji Kanady.

Po wielu latach wraca do Ojczyzny.

W 1999 r. na kilka miesięcy przed Świątym Zjazdem 1. Polskiej Dywizji Pancerniej otrzymuje nominację generalską. Było to symbolicznym podziękowaniem władz RP za powojenne dokonania Pana Michała Gutowskiego m. in. w dziele zbliżenia Polski do struktur północnoatlantyckich.

W 60. rocznicę lądowania Sił Sprzymierzonych w Normandii, prezydent Francji dekorował Pana Generała „LEGIĄ HONOROWĄ”.

3 maja 2005 r. Prezydent RP uhonorował Jubilata „KRZYŻEM KOMANDORSKIM ORDERU ODRODZENIA POLSKI Z GWIAZDĄ”.

*

Uroczystość zgromadziła liczne grono osób bliskich Jego sercu, oddanych przyjaciół z lat wojny i powojennej tułaczki, a także wielu dostojnych gości, reprezentujących instytucje wojskowe i cywilne, a także Polski Związek Jeździecki oraz środowiska kawalerii. Obecna była w komplecie Kapituła Orderu Wojennego Virtuti Militari z gen. bryg. **Stanisławem Nałęcz-Komornickim**.

Delegacja Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych RP wręczyła dostojnemu Jubilatowi życzenia i pamiątkowy ryngraf – dar kierownika Urzędu.

Życzeń, owacji i toastów nie było końca.

Lech PIETRZAK

100-lecie urodzin

Por. Antoni Czajkowski

8 sierpnia br., kombatant, członek Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Otmuchowie – por. **Antoni Czajkowski** obchodził 100-lecie urodzin. W dniu tym Jubilatowi wręczono Medal „Pro Memoria”, awans na porucznika Wojska Polskiego oraz listy gratulacyjne od Premiera Rzeczypospolitej Polskiej, kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, prezesa ZG Związku Kombatantów RP i BWP.

W uroczystości wzięli udział Wojewoda Opolski **Elżbieta Rutkowska**, starosta po-

wiatu Nyskiego – **Zbigniew Majaka** i sekretarz Urzędu Miasta i Gminy Otmuchów. Z ramienia ZKRP i BWP życzenia i gratulacje złożył Jubilatowi wiceprezes Zarządu Okręgu - **Mieczysław Rzepiela**.

Por. Antoni Czajkowski walczył w wojnie obronnej 1939 r., a następnie przebywał

w obozie jenieckim XXI/A w Ostrzeszowie do lipca 1942 r.

W 1944 r. powołany został do Samodzielnego Batalionu Sanitarnego. Po zwolnieniu z wojska w listopadzie 1945 r. osiedlił się w Otmuchowie, gdzie prowadził gospodarstwo rolne. Pełnił wiele funkcji w Związku Kombatantów RP i BWP i przez wiele lat był członkiem Zarządu Miejsko-Gminnego ZKRP i BWP w Otmuchowie.

Utrzymywał ścisłe kontakty z młodzieżą szkolną i harcerską. Przyczynił się w znacznym stopniu do wychowania patriotycznego tej młodzieży.

Mieczysław RZEPIELA

Nasi wspaniali Jubilaci

80. rocznica urodzin gen. dyw. Wacława Szklarskiego

Zasłużony w boju, popularyzacji oręża Wojska Polskiego i integracji środowisk kombatanckich

25 września br. gen. dyw. Wacław Szklarski, prezes Zarządu Głównego Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych obchodził jubileusz 80. urodzin.

Z tej okazji kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych minister **Jan Turski** wraz ze swoim zastępcą, wiceministrem **Jerzym Kozłowskim** 26 września br. złożyli wizytę gen. dyw. **Wacławowi Szklarskiemu** w siedzibie ZG ZKRP i BWP. Wraz z życzeniami wszelkiej pomyślności i dalszych długich lat życia goście wręczyli dostojnemu Jubilatowi pamiątkowy ryngraf w uznaniu drogi życiowej i zasług Generała.

Przypomnijmy, gen. dyw. Wacław Szklarski urodził się 25 września 1925 r. w Jedliczu na Rzeszowszczyźnie. W 1940 r. deportowany przez NKWD do Kraju Ałtajskiego. Służbę wojskową rozpoczął 24 maja 1943 r. jako szeregowy 3 Pułku Piechoty 1 Dywizji Piechoty WP. Później przeniesiony do 6 Pułku Piechoty 2 DP. W 1944 r. ukończył Oficerską Szkołę Piechoty przy 1 Armii WP, po czym objął stanowisko dowódcy plutonu w 4 Pułku Piechoty 2 DP. Przeszedł szlak bojowy od Warszawy do Berlina (styczeń-maj 1945). Ranny w bitwie pod Mirosławcem.

Po wojnie w 1945 r. dowodził plutonem w 32 Pułku Piechoty 8 DP. Po rocznym kursie oficerskim przy OSP nr 3 w Elblągu objął dowodzenie kompanią ckm w 8 Pułku Piechoty 3 DP. W latach 1948-1949 służył na stanowisku dowódcy kompanii i oficera zwiadu w 7 Pułku Piechoty 3 DP. W 1949 r. skierowany na roczny kurs w Wyższej Szkole Piechoty, po ukończeniu którego przez osiem lat pracował w szkole, m. in. jako wykładowca. W okresie 1958-1961 słuchacz Akademii Sztabu Generalnego WP. Następnie starszy pomocnik szefa oddziału w Zarządzie Operacyjnym Sztabu Generalnego WP. Od 1964 do 1967 r. szef oddziału i zastępca szefa Zarządu III Operacyjnego Obrony Terytorialnej Kraju SG WP. Przez rok służył na stanowisku zastępcy szefa Planowania Rozwoju Obronnego

Minister Jan Turski wręcza dostojnemu Jubilatowi – gen. dyw. Wacławowi Szklarskiemu pamiątkowy ryngraf. Obok stoi wiceminister Jerzy Kozłowski

Kraju. W 1968 r. skierowany na studia w Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych ZSRR. Po ich ukończeniu w 1970 r. objął funkcję szefa oddziału szkolenia operacyjnego SG WP. W roku 1972 wyznaczony na stanowisko zastępcy szefa Sztabu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy. W latach 1973-1975 dowodził 8 Dywizją Zmechanizowaną w Koszalinie. Na tym stanowisku awansowany we wrześniu 1973 r. na gen. bryg. Od 1975 do 1983 r. - szef Zarządu Operacyjnego SG WP, następnie przez trzy lata zastępca szefa Sztabu Generalnego ds. operacyjnych. W 1984 r. awansowany na gen. dywizji. Od roku 1986 pełnił funkcję zastępcy szefa Sztabu Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw – Stron Układu Warszawskiego w Moskwie. W latach 1989-1990 w dyspozycji ministra obrony narodowej. Kończy zawodową służbę wojskową w 1990 r.

Od roku 1999 jest prezesem ZG ZKRP i BWP. Wniósł wielki wkład w popularyzowanie wiedzy obronnej oraz orężnych tradycji Wojska Polskiego, a także w integrację środowisk kombatanckich.

Kawaler Krzyża Walecznych. Uhonorowany m. in. Orderem Sztandaru Pracy I i II klasy, Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasługi.

Oprac. red

Szanownym Jubilatowi najserdeczniejsze życzenia i gratulacje składa Redakcja „Kombatanta”.

Kalendarium kombatanckie

Ciąg dalszy ze str. 15

Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, ministra Jana Turskiego list z podziękowaniem za zainteresowanie wykazane w zorganizowaniu w Paryżu wystawy.

3 maja w Kudowie-Czermnej odbyły się uroczystości patriotyczne, których organizatorami były: Koło Z KRP i BWP na czele z por. Tadeuszem Dubem oraz władze Miasta. W kościele parafialnym p. w. Św. Bartłomieja odprawiona została Msza św. w intencji Ojczyzny. Następnie wszyscy uczestnicy, w tym kuracjusze, mieszkańcy Czermnej i okolicznych miejscowości zgromadzili się przed tablicą pamiątkową ku czci pomordowanych w Katyniu. W intencji pomordowanych odbyły się modlitwy pod przewodnictwem ks. Romualda Brudnowskiego. Uroczystość uświetniła obecność pocztów sztandarowych.

3 maja w miejscowości Stare Siolo, przed obeliskiem upamiętniającym tragedię mieszkańców odbyła się uroczystość patriotyczna związana z rocznicą uchwalenia Konstytucji 3 Maja oraz 60. rocznicą zakończenia II wojny światowej zorganizowana przez burmistrza Miasta i Gminy Oleszyce oraz miejscowe Koło ZKRP i BWP. Okolicznościowe przemówienia wygłosili burmistrz Oleszyc Maria Janowska-Placek oraz prezes Koła ZKRP i BWP Józef Rokosz. Mszę św. w intencji poległych i pomordowanych celebrował ks. proboszcz Jan Słotwieński. W uroczystości uczestniczyli: starosta Powiatu Lubaczowskiego, przedstawiciele zakładów pracy, poczty sztandarowe Koła Miejsko-Gminnego Oleszyce ZKRP i BWP, Ochotniczej Straży Pożarnej w Oleszycach, Nadleśnictwa Oleszyce, kół fowiewkich, Powiatowego Związku Emerytów, Inwalidów i Rencistów, szkół i in.

3 maja w Nałęczowie w ramach Nałęczowskiej Wiosny Kulturalnej wystąpił Chór Żołnierzy AK „Nowogródzkie Orły” z koncertem „Piękna nasza Polska cała”. Na treść koncertu złożyły się pieśni partyzanckie i wojskowe.

4 maja w Warszawie, przed pomnikiem 1 Polskiej Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka odbyła się uroczystość uczczenia poległych podczas wojen, operacji pokojowych i innych konfliktów zbrojnych, zorganizowana przez Ambasadę Królestwa Niderlandów.

4 maja w Poznaniu - wojewoda wielkopolski Andrzej Nowakowski spotkał się z przedstawicielami wielkopolskich organizacji kombatanckich. Po przemówieniu wojewody, wręczono uczestnikom pamiątkowe dyplomy z okazji 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej. Spotkanie uświetnił występ Poznańskiego Chóru Nauczycieli pod dyrekcją Ryszarda Łuczaka.

4 maja w Szczecinie odbyło się z udziałem wojewody zachodniopomorskiego uroczyste posiedzenie Wojewódzkiej Rady Kombatantów i Osób Represjonowanych. Podczas spotkania kombatancom wręczono Krzyże Zasługi oraz Krzyże Zesłańców Sybiru. Przedstawiciele związków kombatanckich otrzymali listy okolicznościowe oraz pamiątkowe albumy.

4 maja w Londynie odbyło się posiedzenie Rady Światowej Federacji Stowarzyszeń Polskich Kombatantów. Przedmiotem obrad były sprawy organizacyjne i finansowe Federacji, skupiającej działające w 22 krajach Stowarzyszenia Polskich Kombatantów. SPK w Kraju reprezentował członek Rady - Władysław Matkowski.

6 maja w Warszawie, w Centralnej Bibliotece Wojskowej odbyła się konferencja naukowa „Polska racja stanu - refleksje w 60. rocznicę zakończenia II wojny światowej”.

Oprac. E.D.

Z życia polskich kombatantów za granicą

Ukraina

Spotkanie weteranów Wojska Polskiego w Żytomierzu

25 maja br. w Żytomierskim Studium Samochodowo-Drogowym odbyło się spotkanie weteranów Wojska Polskiego Żytomierszczyzny z okazji 60. rocznicy zakończenia II wojny światowej.

Na uroczystość przybyło 85. weteranów z całej Żytomierszczyzny oraz członkowie ich rodzin. Obecni byli także: działaczka Polonii amerykańskiej z Chicago **Maria Loryś**, przedstawicielka Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” **Krystyna Bożemska**, zastępca Konsula Generalnego RP w Łucku **Krzysztof Czuchryta**, attaché wojskowy przy Ambasadzie RP w Kijowie ppłk **Krzysztof Kucharski** i jego zastępca ppłk **Jerzy Tomasiak**, wicemer Żytomierza **Jan Zajączkowski**, członkowie kierownictwa i przedstawiciele Żytomierskiej Obwodowej i Miejskiej Organizacji Weteranów Ukrainy, przedstawiciele polskich organizacji społecznych i inni goście. Na spotkanie przybył również ks. **Ludwik Kamilewski**.

Na wstępie Maria Loryś serdecznie powitała zebranych i w pięknych słowach opowiedziała o tym, że jej marzenie się wreszcie spełniło i mogła po tylu latach

przyjechać na Ziemię Żytomierską.

Następnie głos zabrał prezes Związku Weteranów WP Żytomierszczyzny ppłk **Zygmunt Wengłowski**, który przedstawił krótki rys historyczny Wojska Polskiego na Żytomierszczyźnie w czasie II wojny światowej. Później poprosił zebranych o powstanie i uczczenie minutą ciszy tych, którzy nie wrócili z pól bitewnych.

Konsul RP Krzysztof Czuchryta w gorących słowach podziękował weteranom za poświęcenie i walkę z faszyzmem oraz odznaczył kilkoro z nich Medalem „Pro Memoria”.

Attaché wojskowy ppłk Krzysztof Kucharski wręczył każdemu z weteranów dyplom od władz RP i gramotę od władz miejskich i obwodowych Żytomierza. Wręczył także wielu weteranom odznakę „Weterana Walk o Niepodległość”.

Wicemer Żytomierza Jan Zajączkowski wraz z wyrazami wdzięczności i życzeniami zdrowia przekazał weteranom prezenty.

Część oficjalną imprezy zakończyło przemówienie Krystyny Bożemskiej, która serdecznie pozdrowiła weteranów i złożyła im życzenia długich lat życia w zdrowiu.

W drugiej części spotkania zgromadzeni wysłuchali przepięknego koncertu, który poprowadziła **Elwira Gilewicz**.

Koncert zainauguował dyrektor Domu Polskiego w Żytomierzu **Jerzy Bagiński**, który wraz z **Larysą Bojko** zaśpiewał własną kompozycję poświęconą weteranom. Następnie zespół wokalny pod kierownictwem Larysy Bojko zaprezentował wiązkę pieśni wojskowych. Zespół „Poleskie Sokoły” przedstawił repertuar bardzo stary i trochę nowszy. Koncert bardzo się wszystkim podobał, a artystów oklaskiwano na stojąco.

Po koncercie wszystkich zaproszono na świąteczny obiad, który uświetniły swoim śpiewem „Poleskie Sokoły”.

Inicjatorem i głównym organizatorem całego przedsięwzięcia był prezes Organizacji Weteranów na Żytomierszczyźnie ppłk. Zygmunt Wengłowski. Serdecznie dziękujemy.

Jerzy ŚWIĄTECKI

URZĄD DS. KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH	
UL. WSPÓLNA 2/4 00-926 WARSZAWA	
03 101010100050472231000000	
W PLN 30,00	
trzydzieści złotych	
PRENUMERATA KOMBATANTA NA 2006	
OD NR	DO NR
PO	EGZ.
POCZTA POLSKA	
Dokładny adres	
Imię i nazwisko lub nazwa stowarzyszenia	

W2006 r. egzemplarz „Kombatanta” będzie kosztował 2,50, a cena prenumeraty rocznej wraz z kosztem wysyłki – 30 zł. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę pocztą lotniczą kosztuje 24 USD lub równowartość tej kwoty (mogą być czeki). Wpłaty na prenumeratę należy dokonywać na konto: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa, numer konta:

NBP Oddział Okręgowy Warszawa
03101010100050472231000000

Bardzo prosimy o wypełnianie przekazu według załączonego wzoru.

Biała Podlaska

Spotkanie pokoleń

W Białej Podlaskiej, z inicjatywy Zarządu Rejonowego Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego, odbyło się 31 sierpnia br. uroczyste spotkanie pokoleń, poświęcone 66. rocznicy wybuchu II wojny światowej i zakończenia październikowych bojów w kampanii wrześniowej pod Kockiem.

W uroczystości udział wzięli m.in. przedstawiciele władz terenowych, wojewódzkich oraz liczni kombatanci. Spotkaniu przewodniczył prezes ZR ZBZZ i ORWP płk **Mieczysław Matusiak**. Referat historyczny wygłosił komendant Wojskowej Komendy Uzupelnień ppłk dypl. **Zbigniew Bojko**. Zebrani wysłuchali także wystąpienia por. **Bolesława Ługowskiego**. St. chor. sztab. **Józef Łubiński** odczytał list Ministra Obrony Narodowej **Jerzego Szmajdzińskiego** skierowany do organizacji pozarządowych.

Uroczystości patriotyczne były także okazją nadania awansu, medalu i odznak honorowych. Stopień majora otrzymał prezes Zarządu Koła ŚZZAK **Stanisław Mirecki**, Srebrny Medal „Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej”- płk **Franciszek Przychodzki**, odznakami honorowymi „Za Zasługi dla Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego” uhonorowano por. **Bolesława Ługowskiego** i st. chor. sztab. **Stanisława Miła**.

Uroczystości zakończono spotkaniem integracyjnym przy herbacie i ciastkach oraz wspomnieniami z okresu walk frontowych i partyzanckich. Godny odnotowania jest fakt, że na spotkanie pokoleń przybył 97-letni kombatant i najstarszy członek ZBZZ i ORWP por. **Aleksander Smoleński**.

Bolesław ŁUGOWSKI

Zasłużony żołnierz Podlasia

Z okazji Dnia Wojska Polskiego, zastępca szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Białymstoku - płk dr **Eugeniusz Nikulin** i prezes Zarządu Wojewódzkiego Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego - płk w st. spoczynku **Aleksander Urbanowski** złożyli wizytę kpt. w st. spoczynku **Antoniemu Jabłońskiemu** – żołnierzowi 1 Armii Wojska Polskiego, który miał zaszczyt zawiesić sztandar biało-czerwony na Kolumnie Zwycięstwa w Berlinie w maju 1945 roku.

Wizyta miała miejsce w Jego rodzinnym domu w m. Suwałki koło Łap.

Pan kpt. Antoni Jabłoński jest żywą historią czasu wojny oraz wzorem żołnierskiego męstwa i odwagi, godnym naśladowania.

Jesteśmy dumni, iż na terenie Podlasia zamieszkuje tak zasłużony żołnierz WP, odznaczony „Krzyżem Grunwaldu”.

Po wielu staraniach Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Białymstoku przyznano Panu Antoniemu rentę specjalną w wysokości 1.000 zł.

W Dniu Święta Wojska Polskiego życzymy zasłużonemu żołnierzowi dużo zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i rodzinnym.

Marian UŚCIŁOWSKI

Listy do redakcji

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Panie Kierowniku, jako prawy obywatel wywodzący się z Unii Pracy i jej założyciel, obejmując Urząd Kombatantów zapewniał Pan publicznie, że doprowadzi Pan w krótkim terminie do nowelizacji ustawy kombatanckiej – opracowania kompleksowej ustawy kombatanckiej, która nie byłaby już zmieniana jak dotychczas po każdych nowych wyborach parlamentarnych oraz zjednoczenia środowisk kombatanckich w jedną organizację – Stowarzyszenie Polskich Kombatantów.

W sprawach tych, jak i mojej wielokrotnie zwracałem się do Pana Kierownika, jednak osobistej odpowiedzi od Pana nie otrzymałem. Na moje pisma odpowiadali mi naczelny redaktor biuletynu „Kombatant”, różni specjaliści a ostatnio kierownik prasowy Urzędu do Spraw Kombatantów, który na moje pismo adresowane do Pana z dnia 24.05.2005 r. usprawiedliwiał Pana Kierownika za nie spełnione obietnice, a na-

wet posłużył się kłamstwem pisząc, że ustawa kombatancka nie została znowelizowana, ponieważ taka była wola środowisk kombatanckich.

Panie Kierowniku prawda jest inna, gdyż fiaskiem nowelizacji było to, że w dniu 6 września 2004 r., w głosowaniu nad nowelizacją ustawy kombatanckiej zabrakło 6 głosów. Panie kierowniku, w głosowaniu tym nie wzięło udziału 17 posłów i to z Unii Pracy i SLD i nikt ich za to nie rozliczał. W przeszłości, gdy lewicy zależało na uchyleniu jakiejś ustawy to nawet chorych posłów przywożono na głosowanie do parlamentu.

Panie Kierowniku ponosi Pan pełną odpowiedzialność za to, że nie uczynił Pan nic by przywrócić uprawnienia kombatanckie choćby uczestnikom I i II Armii Wojska Polskiego – uczestnikom II wojny światowej, których zaliczono na równi z innymi do zbiorowej odpowiedzialności w państwie prawa. (...)

Pismo to proszę opublikować na łamach biuletynu „Kombatant”. */

Kazimierz NOWICKI

*/ Fragment listu

Oddano hołd bohaterom wydarzeń sprzed 61 lat **ZDOBYWCOM PAST-Y**

W rocznicę zdobycia gmachu PAST-y przez żołnierzy batalionu AK „Kiliński” oddano hołd bohaterom wydarzeń sprzed 61 lat.

Uroczystości, które odbyły się 23 sierpnia br., rozpoczęła Msza św. w kościele pw. Wszystkich Świętych w intencji poległych, zmarłych oraz żyjących żołnierzy batalionu „Kiliński” i innych oddziałów walczących w Powstaniu Warszawskim. Kazanie wygłosił ks. infułat **Zdzisław Król**.

Na ul. Zielnej 39, przed historycznym budynkiem zebrali się kombatanci, harcerze, mieszkańcy stolicy. Głos zabrali: prezes ZG Światowego Związku Żołnierzy AK **Czesław Cywiński**, przewodniczący Środowiska Batalionu „Kiliński” **Antoni Bieniaszewski** i prezydent Warszawy **Lech Kaczyński**. Pamięć bohaterów uczczono minutą ciszy. Przed pamiątkową tablicą wieńce złożyli między innymi przedstawiciele Środowiska Batalionu „Kiliński”, Zarządu Głównego **ŚZZAK**, władz Warszawy, Instytutu Pamięi Narodowej, Muzeum Powstania Warszawskiego, a także Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, który był reprezentowany przez zastępcę kierownika Urzędu, wiceministra **Jerzego Kozłowskiego**.

Następnie odbyło się spotkanie ze zdobywcami PAST-y. Wśród gości był **Zbigniew Dębski** ps. Zbych, który po zdobyciu budynku zatknął na dachu biało-czerwoną flagę jako znak zwycięstwa.

Zdjęcie spowitej dymem PAST-Y jest jednym z symboli powstańczej Warszawy. Ośmiopiętrowy gmach, będący przed wojną siedzibą Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej, mający duże znaczenie strategiczne, zdobywany był od pierwszego dnia Powstania. Kolejne natarcia podejmowane przez żołnierzy „Kilińskiego”, wspomaganych przez inne oddziały, kończyły się niepowodzeniem. Dopiero zacięte walki 20 sierpnia przyniosły zwycięstwo, okupione ofiarą 38 powstańców.

Ewa ZIÓLKOWSKA

V Marsz Żywej Pamięci Sybiru **Radość i duma**

Tradycyjnie już, bo po raz piąty, zjechali do Białegostoku Sybiryacy z kraju, a także delegacje z Białorusi, Litwy, Ukrainy i Stanów Zjednoczonych. Do nich dołączyli wyjątkowo licznie uczniowie i harcerze, mieszkańcy miasta, które mieni się stolicą Sybiraków. Wszyscy oni przeszli 15 września br. trasę V Marszu Żywej Pamięci Sybiru od Ronda Katyńskiego do kościoła Ducha Świętego, przy którym znajduje się Pomnik – Grób Nieznanego Sybiraka. Było tłumnie (7,5 tys. uczestników), barwnie (poczty sztandarowe, plansze, kompania i orkiestra wojskowa), słonecznie. Mszę celebrował metropolita białostocki abp **Wojciech Ziemia** (wcześniej odbyło się nabożeństwo w soborze prawosławnym św. Mikołaja, odprawione przez bp Jakuba), a w uroczystości przed pomnikiem przemawiali dostojnicy państwowi i samorządowi. Dominował temat pojednania, powracano do postulatu utrwalania prawdy o losach Polaków, więzi między pokoleniami. To nie przypadek, że jako pierwsza kwiaty na płycie grobu złożyła dziewczynka w mundurze zucha, bo raz jeszcze Sybiryacy dowiedli, że droga jest im przeszłość, ale z myślą o przyszłości narodu i świata. Takie przesłanie marszu przekazał **Tadeusz Chwiedź** – prezes białostockiego Oddziału Związku Sybiraków, powtarzali je i inni, a nad całością imponującego przedsięwzięcia czuwał **Edward Duchnowski**, sekretarz ZS. Wiceminister **Jerzy Kozłowski** pogratulował i podziękował organizatorom za to spotkanie, również za wytrwały trud ogniw Związku, za inicjatywę, szukanie nowych form działania, pozyskiwanie przyjaciół i sojuszników.

W przeddzień V Marszu odbyła się sesja poświęcona gen. **Władysławowi Andersowi** (odsłonięto także tablicę ku jego czci) oraz wręczono medale „Pro Memoria”.

Żegnaliśmy się z nadzieją na równie miłe i godne spotkanie za rok.

AD

Informujemy

Stowarzyszenie Żołnierzy Oddziałów Partyzanckich Okręgu Lubelskiego „Wolność i Niezawisłość”, ul. Królewska 3, 20-109 Lublin zostało wpisane do rejestru pod nr KRS 0000143340 na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Lublinie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 13 stycznia 2005 r.

W skład Zarządu weszli: prezes – **Karolina Krzysztoń** (tel. kom. 502 219 311), prezes ekonomiczny – **Teofil Mielnik**, wiceprezes – **Magdalena Zarzycka-Radwan**, sekretarz – **Józef Pacan**, członkowie – **Franciszek Leszcz**, **Bogusław Węgorzki**.

Apteka Przyjazna dla Kombatanta

Apteka „PRZY POMORSKIEJ”

05-501 Piaseczno, ul. Pomorska 49, tel. (022) 757-20-22

Godz. otwarcia: Pon.-pt. 8-20.00, Sob. 9-16.00.

Apteka proponuje 7% rabat od wartości zakupionych (bez recepty) artykułów, a także 7% rabat od wnoszonej opłaty za leki i artykuły medyczne, kupowane na podstawie recept (w tym leki pełnopłatne i refundowane).

W przypadku trudności z osobistym odbiorem leków z apteki istnieje możliwość dowiezienia ich do domu pacjenta, po uprzednim powiadomieniu personelu apteki.

Apteka wydrukuję identyfikatory dla zgłaszających się klientów-kombatantów i ich podopiecznych.

REDAKCJA: 00-926 Warszawa, ul. Wspólna 2/4

REDAGUJE ZESPÓŁ: **Ewa Dumin** (red. naczej.), **Katarzyna Hoppe**,

stała współpraca prof. **Adam Dobroński**,

PRENUMERATA I KOLPORTAŻ: **Andrzej Sosiński** (661 86 67)

WYDAWCA: **Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych**

ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa, tel. redakcji 661 87 05, fax 661 87 45, centr. 661 81 11, tel. informacji 661 81 29, 661 87 40

Adres internetowy: <http://www.udskior.gov.pl>, e-mail: kombatant@udskior.gov.pl

W 2005 r. egzemplarz „Kombatanta” kosztuje 2,50 zł, a cena prenumeraty rocznej wraz z kosztem wysyłki – 30 zł. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę pocztą lotniczą kosztuje 24 USD lub równowartość tej kwoty (mogą być czeki). Wpłaty na prenumeratę należy dokonywać na konto: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa, numer konta: NBP Oddział Okręgowy Warszawa 031010100050472231000000.

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania zmian i skrótów w nadsyłanych materiałach. Materiały powinny być czytelne, podpisane pełnym imieniem i nazwiskiem autora oraz zawierać jego prywatny adres, ewentualnie telefon. Artykułów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Rubryka „Poszukujemy” jest bezpłatna. Nakład 4000 egz.

66. rocznica powstania Polskiego Państwa Podziemnego

Nasza służba jeszcze się nie skończyła...

Fot. Ewa Dumin

Jako pierwsza wieniec złożyła delegacja Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej

27 września br. w Dniu Polskiego Państwa Podziemnego - ustanowionym przed siedmioma laty przez Sejm dla uczczenia powołanej 27 września 1939 r. konspiracyjnej organizacji Służba Zwycięstwu Polsce - przed Pomnik Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej

W 61. rocznicę wyzwolenia prawobrzeżnej Warszawy

Przy pomniku Kościuszkowców

Fot. Katarzyna Hoppe

Przemawia Roman Nogal - prezes Klubu Kościuszkowców

Poległym w walkach na Wiśle

Wciąż pamiętamy

10 września br. odbyła się uroczystość odsłonięcia i poświęcenia po renowacji pomnika - płyty inskrypcyjnej Ku czci żołnierzy 10 Pułku Piechoty 4 Dywizji Piechoty im. Jana Kilińskiego poległych w walkach na Wiśle w okresie 16.09.1944 - 16.01.1945. Gości przybyłych na uroczystość przywitał **Zbigniew Adamczewski** - prezes Klubu Kombatantów 4 Pomorskiej Dywizji Piechoty im. Jana

Msza św. na Cmentarzu w Palmirach

W rocznicę pierwszych rozstrzeliwań Polaków w Palmirach

19 września br. na Cmentarzu w Palmirach odbyła się uroczystość patriotyczno-religijna dla uczczenia 66. rocznicy wybuchu II wojny światowej i pierwszych rozstrzeliwań Polaków w Palmirach. W uroczystości, którą

przybyli kombatanci, przedstawiciele władz państwowych i samorządowych stolicy, wojsko i harcerze. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował zastępca kierownika Urzędu, wiceminister **Jerzy Kozłowski**. Uroczystość poprzedziły Msza św. w Katedrze Polowej Wojska Polskiego i złożenie kwiatów przed pomnikiem gen. Stefana Roweckiego „Grotą” - pierwszego dowódcy Armii Krajowej i współtwórcy Polskiego Państwa Podziemnego.

Przemówienia okolicznościowe wygłosili Prezydent Warszawy **Lech Kaczyński** oraz prezes ZG Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej **Czesław Cywiński**, który zwracając się do kombatantów przybyłych na uroczystość mimo bardzo sędziwego niekiedy wieku, podkreślił: *Nasza służba jeszcze się nie skończyła...* Jednocześnie podziękował współpracującym ze Związkiem instytucjom, takim jak: IPN, KARTA, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, za to, że - jak się wyraził - *krzewią polskość...*

Ks. kmdr **Leon Szot** poprowadził modlitwę za poległych, następnie odczytano Apel Poległych bohaterów walk o wolną Ojczyznę. Uroczystość zakończyło składanie wieńców i wiązanek przez licznie przybyłe delegacje.

E. D.

14 września br. przy pomniku Kościuszkowców w Warszawie odbyły się z udziałem pocztów sztandarowych uroczyste obchody 61. rocznicy wyzwolenia prawobrzeżnej Warszawy. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował wiceminister **Jerzy Kozłowski**. Uroczystość rozpoczęła się od przemówienia dowódcy 1 Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej im. T. Kościuszki - gen. **Andrzeja Malinowskiego**. Przybyłych gości przywitał **Czesław Lewandowski** ze Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych. Następnie głos zabrał **Roman Nogal** prezes Klubu Kościuszkowców, który przypomniał przebieg działań zbrojnych podczas wyzwolenia prawobrzeżnej Warszawy. Po przemówieniach została oddana salwa honorowa, następnie delegacje złożyły wieńce i kwiaty przed Pomnikiem Kościuszkowca.

Dalsze uroczystości rocznicowe odbyły się przy pomniku - kamieniu 21 Warszawskiego Pułku Piechoty „Dzieci Warszawy”.

K. H.

Kilińskiego w Warszawie. Następnie głos zabrał **Tadeusz Bieniasz** - żołnierz frontowy, który przypomniał historię 10 Pułku Piechoty 4 PDP. Po wystąpieniach pomnik został odsłonięty przez ministra **Jana Turkiego** - kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz członków Zarządu Klubu Kombatantów 4 PDP. Następnie odbyło się poświęcenie płyty inskrypcyjnej. Na zakończenie uroczystości delegacje złożyły wieńce i kwiaty przed pomnikiem.

K.H.

uświetniła obecność licznych pocztów sztandarowych, uczestniczyli przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, Wojska Polskiego, Kampinoskiego Parku Narodowego, duchowieństwa, licznie przybyli kombatanci, młodzież i okoliczni mieszkańcy. Przemawiał m. in. **Andrzej Przewoźnik** - sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Mszę św. celebrował Prymas Polski ks. kardynał **Józef Glemp**. Po Apelu Poległych - delegacje złożyły wieńce i wiązanki oraz zapalono znicze.

K. H.

Fot. Ewa Dumin

Na uroczystość licznie przybyli kombatanci, a wśród nich m. in. członkowie Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari

Fot. Ewa Dumin

Fot. Katarzyna Hoppe

Pomnik Kościuszkowca po złożeniu wieńców i kwiatów

Fot. Katarzyna Hoppe

Minister Jan Turcki wraz z członkami Klubu Kombatantów 4 Pomorskiej Dywizji Piechoty im. Jana Kilińskiego w Warszawie po złożeniu kwiatów przed Pomnikiem

Fot. Katarzyna Hoppe

Wieniec w imieniu Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przed grobem marszałka Sejmu II Rzeczypospolitej Polskiej **Macieja Rataja** złożył płk **Jan Ozga** - dyrektor Departamentu Wojskowego w asyście mjr. **Sławomira Łukasika**

66. rocznica agresji sowieckiej na Polskę

Fot. Katarzyna Hoppe

Dzień Sybiraka

17 września br. przy Pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie odbyły się uroczystości związane z rocznicą agresji sowieckiej na Polskę, podczas których uczczono pamięć ofiar wydarzeń sprzed 66 lat.

W obchodach uczestniczyli przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, duchowieństwa, licznie stawili się reprezentanci środowisk skupiających kombatantów, weteranów i osoby represjonowane, m. in. ze Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Związku Sybiraków, Federacji Rodziny Katyńskie oraz Fundacji Poległym i Pomordowanym na Wschodzie. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował dyrektor Departamen-

Fot. Katarzyna Hoppe

Jako pierwsza wieniec złożyła delegacja Związku Sybiraków: Edward Duchnowski – sekretarz generalny Związku Sybiraków, Maria Markiewicz i Edward Bobel

Fot. Katarzyna Hoppe

Prymas Polski, kardynał Józef Glemp przewodniczył modlitwie, którą odprawił wraz z kapelanami duszpasterstw wojskowych kościołów Prawosławnego i Ewangelickiego

Fot. Katarzyna Hoppe

Na honorowych miejscach zasiedli kombatanci oraz osoby represjonowane

Fot. Katarzyna Hoppe

tu Wojskowego Jan Ozga.

Przybyłych na uroczystość gości przywitał prezes Zarządu Fundacji Poległym i Pomordowanym na Wschodzie - prof. Wiesław Wysocki. List od premiera Marka Belki odczytała podsekretarz stanu Olga Iwanicka. Przemówienia wygłosili prezydent Warszawy Lech Kaczyński oraz Piotr Łukasz Andrzejewski - wiceprezes Fundacji Poległym i Pomordowanym na Wschodzie. Podczas uroczystości czytano także wiersze - m. in. Zbigniewa Herberta. Następnie odprawiona została modlitwa w intencji Ofiar na Wschodzie. Uroczystości zakończył Apel Poległych, po którym delegacje złożyły przed pomnikiem wieńce i wiązanki kwiatów.

K. H.

Uroczystość poświęcenia podkładu z napisem „Borowicze”

10 września br. z inicjatywy Środowiska Borowiczian odbyło się uroczyste poświęcenie podkładu z napisem „Borowicze”, który wzbogacił warszawski pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie. Uroczystość poprzedziła Msza św. w Katedrze Polowej WP.

Przed pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie zgromadzili się przedstawiciele Środowiska Borowiczian - Warszawskiego, Lubelskiego, Bydgoskiego i z Przemysła. Podkład poświęcił wikary generalny ks. płk Sławomir Żarski. Następnie przemawiał

Fot. Katarzyna Hoppe

prezes Środowiska Borowiczian Związku Sybiraków Roman Bar. Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych reprezentował naczelnik w Departamencie Stowarzyszeń i Spraw Socjalnych Jan Krystek. Dalsze uroczystości odbyły się w siedzibie Muzeum Niepodległości w Warszawie, gdzie została zaprezentowana wystawa fotografii poświęconych działalności Środowiska Borowiczian oraz wręczono zasłużonym osobom Medale „Pro Memoria” i Honorowe Odznaki Sybiraka.

K. H.